

VIESTI

Suomen lobatuin uudistus.

**Kuinka viestintäkonsultti
Jan Erola ja muut
lobbarit vaikuttavat
sote-päätöksiin.**

4 Valuuko
sote-valta
mattokauppiaille?

16 Köyhät ovat
lihavia, mutta eri
syyistä kuin luulet.

18 Suomen ensimmäinen
syrjäytymisen
lehtori.

18

16

- 3 Pääkirjoitus: Elina Grundström
- 4 Uutiset: Kuka päättää sotesta?
- 6 Viisi väitettä korvaushoidosta
- 7 Kolumni: Antti Blåfield
- 8 Reportaasi: Lobbarin lokakuu. Sote-hanke on Suomen suurimpia ja lobatuimpia yhteiskunnallisia uudistuksia.
- 15 Kolumni: Heli Suominen
- 16 Ilmiö: Köyhät ovat lihavia, mutta eri syistä kuin luulet.
- 18 Henkilö: Tarja Tolonen on Suomen ensimmäinen syrjäytymiseen erikoistunut yliopistonlehtori.
- 23 HDL-sivut
- 33 Kirjat
- 35 Mediakolumni

Viesti Helsingin Diakonissalaitoksesta
120. vuosikerta
Ilmestyy neljästi vuodessa
www.viestilehti.fi

Päätoimittaja
Elina Grundström
elina.grundstrom@hdl.fi

Kannen kuva
Aleksi Poutanen

Ulkoasu
AD Iiro Törmä
Ulkoasukonsepti Markus Frey

Julkaisija
Helsingin Diakonissalaitos
p. 09 77 501
Alppikatu 2, 00530 Helsinki

Viestintäjohtaja
Mika Mäkinen
mika.makinen@hdl.fi

Tämän numeron avustajat
Antti Blåfield, Terhi Hautamäki, Elina Heino, Antti Järvi, Mackku Niskanen, Ville Pernaa, Alekski Poutanen, Ella Saranpää, Anu Silfverberg, Heli Suominen, Marko Turunen, Juha Törmälä

Painopaikka
Grano, Kuopio
ISSN-L 1235-1024
ISSN 1235-1024 (Painettu)
ISSN 2323-5845
(Verkköjulkaisu)

Tilaukset ja osoitteenmuutokset
Helsingin Diakonissalaitos
Neuvontapalvelut p. 09 77 501
viesti.osoitteet@hdl.fi

Ilmoitusmyynti
Vt. mediamyyntikoordinaattori
Tuomas Rantanen
puh. 040 5077 165
viesti.mediamyynti@hdl.fi

Jumalan sanasta journalismiin

JUHA TÖRMÄLÄ

"Viesti luo vastavoimaa julkisuutta hallitsevalle talouspuheelle."

Suomalaisilla on enemmän rahaa kuin koskaan mutta jatkuva impulssi ostaa kertakäyttöisiä halpavaatteita. Isovanhemmillani, pienituloisilla tehtaantöyläisillä oli täysvillaiset puvut ja talvitakit, niin hyvää ainetta ettei sellaista ole enää kellään.

Sama pätee medioihin. Suomalaiset järjestöt ja puolueet ovat ajaneet alas lehtiään ja siirtäneet rahansa hengettömään mainontaan.

VUONNA 1894 perustettu lehti *Från Diakonisshuset i Helsingfors, Diakonissalaitoksesta Helsingissä* oli laatutavaraa. Ajan elintasosta kertoo se, että lehdessä luetellaan kappan tarkkuudella, kuinka paljon perunoita laitokselle on lahjoitettu. Diakonissalaitos perusti siitä huolimatta oikean yhteiskunnallisen lehden, joka julkaisi Jumalan sanan lisäksi keskustelua köyhäinhoidosta ja uutisia diakonian kansainvälisistä virtauksista.

AIKANA JOLLOIN suomalaiset järjestöt ulkoistavat perintökalleuksina saamiaan medioita asiakaslehtitaloihin, Diakonissalaitoksen säätiö kulkee vastavirtaan. Se päätti ottaa omansa takaisin ja julkaista vakavasti otettavaa journalismia, joka käsittelee sosiaali- ja terveystaloudellisia kysymyksiä ja luo vastavoimaa julkisuutta hallitsevalle talouspuheelle. Se oli rohkea päätös, joka seuraa kansainvälisiä esimerkkejä.

Yhdysvalloissa juuri säätiöt ovat vastanneet asiajournalismin vähenemiseen rahoittamalla *non-profit*- eli voittoa tuottamatonta journalismia. Uudistuva *Viesti*-lehti noudattaa samaa toimintaperiaatetta. Vaikka lehteä julkaisee Diakonissalaitos, sen sisällöstä vastaa päätoimittaja, eivätkä siinä esitetyt ajatukset ole Diakonissalaitoksen virallisia kantoja. Lehteä toimitetaan journalistisin perustein, eli lukijan ehdoilla. Se olet sinä. Kerro toiveesi. Anna palautetta. Lähde mukaan!

Elina Grundström
Päätoimittaja

Hullunkuriset sote-päätäjät

Sote-uudistuksen onnistuminen riippuu siitä, kuka käyttää valtaa sote-alueilla. Ei hyvältä näytä. Sairaanhoidopiireissä leikkaussalien laitteista päättävät maanviljelijät ja mattoyrittäjät.

SUOMESSA ON TEKEILLÄ ainutlaatuinen kokeilu. Missään muussa länsimaassa ei ole niputettu sosiaali- ja terveysasioita niin vahvasti yksiin käsiin kuin meneillään olevassa sote-uudistuksessa.

Kuntapoliitikot pääsevät tekemään isoja päätöksiä asioista, joista heillä ei välttämättä ole mitään asiantuntemusta. Jos eduskunta hyväksyy sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain ehdotetussa muodossa, kaikki sote-asiat keskitetään viiteen jättimaiseen sote-alueeseen, joissa ylintä valtaa käyttää poliittisin perustein valittu valtuusto.

Kuntapoliitikoista koostuva valtuusto hyväksyy esimerkiksi sote-alueen budjetin ja järjestämissopimuksen, jossa päätetään juuri niistä asioista, jotka ihmisiä eniten kiinnostavat: mitä, missä ja millaisia sosiaali- ja terveyspalveluja tarjotaan ja kuka niitä pääsee tuottamaan.

”Valtuustolla on viime kädessä hyvin paljon valtaa”, sosiaali- ja terveysministeriön lääkintöneuvos **Timo Keistinen** sanoo.

MITEN KUNTAPÄÄTTÄJÄT tulevat onnistumaan? Sitä voi arvioida tarkastelemalla nykyisiä sairaanhoidopiirien hallituksia, joihin kunnat valitsevat edustajiaan poliittisin perustein. Niissä maanviljelijät, mattoyrittäjät ja kiinteistövälittäjät päättävät sairaaloiden asioista.

Suomessa on 20 sairaanhoidopiiriä. *Viesti*-lehti tutki pistokokeina kolmen sairaanhoidopiirin hallitusjäsenten ammatilliset taustat. Tulos oli karu.

Varsinais-Suomen, Etelä-Pohjanmaan ja Etelä-Karjalan piirien hallituksissa on yhteensä 41 jäsentä, mutta vain

kahdeksalla on edes jonkinlaista taustaa terveydenhuollon tehtävissä. Kymmenisen henkeä edustaa hallinnollista osaamista. Loput ovat kirjavaa väkeä: siipikarjayrittäjiä, opettajia, pankinjohtajia, taksiryrittäjiä tai fysiikan professoreita.

PÄÄTTÄJIEN tietämättömyys heijastuu myös päätöksiin, ainakin joskus. Se kävi ilmi, kun *Viesti* antoi viiden sairaala-ammatillaisen kertoa nimettömänä kokemuksiaan hallitusten maallikkojäsenistä.

Vastaajien toistuva harmin aihe on se, että kuntapoliitikot ajavat vain oman kunnan etua. Se johtaa helposti järjestämiin ja kalliisiin päätöksiin.

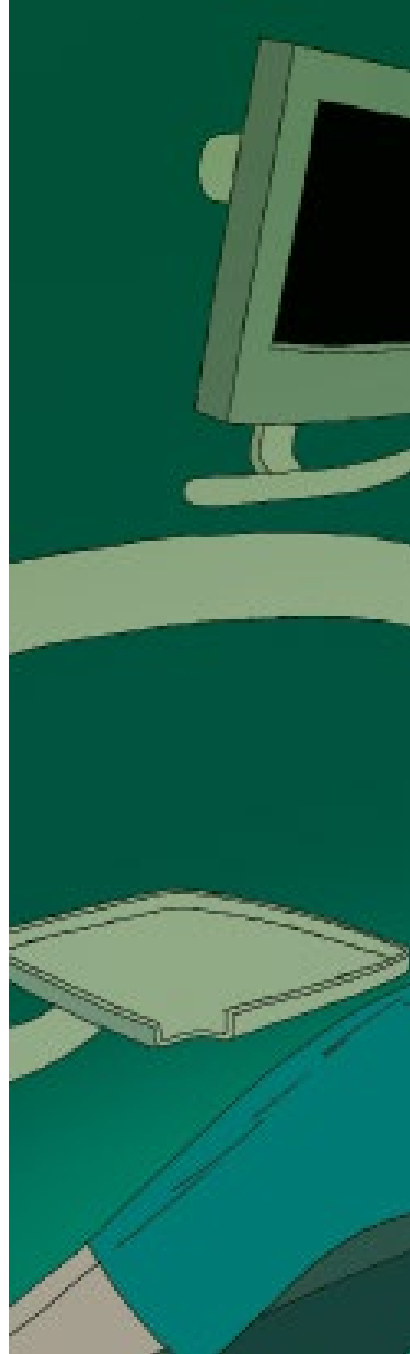
”Kuntapoliitikot vaativat tiukasti, että ambulanssien kustannuksia pitää alentaa. Ja yhtä tiukasti jokainen heistä sanoi, että meidän kuntamme ambulanssiin ette koske”, muistelee yksi heistä.

”Kunnallispoliitikot eivät ymmärrä kokonaisuutta. Kokoukset ovat ihan farsia. En osaa olla luottavainen, että tämä piirre tasoittuisi tulevilla sote-alueilla.”

SOTE-ALUEISIIN tulee kuulumaan keskimäärin 60 kuntaa. Jokainen niistä saa ainakin yhden edustajan valtuustoon. Valinnoista tulee mutkallisia, koska valtuustossa poliittisten puolueiden vaikutusvallan pitää vastata kaikkien alueen kuntien yhteenlaskettua poliittista jakaumaa.

Valtappeliin on kuitenkin tulossa jokeeri, joka voi kääntää pelin suunnan.

Se on sosiaali- ja terveysministeriö. Ministeriön laatimassa lakiluonnoksessa se on määrännyt itselleen vallan ohjata sote-alueiden päätöksentekoa.

Käytännössä uudistus siis palauttaa Suomeen 1970-luvulla kukoistaneen tiukan valtionohjauksen, josta luovuttiin 1990-luvulla, jolloin haluttiin siirtää päätösvaltaa kuntiin, lähemmäs kansalaisia.

”Valtionohjauksen tiukentuminen on iso muutos, josta on puhuttu aivan liian vähän”, Helsingin yliopiston sosiaalityön professori **Juhani Lehto** sanoo.

Hän ei pidä valtionohjauksen tiukentamista hyvänä asiana, eikä usko, että ministeriö tai virkamiehet tekisivät parempia päätöksiä kuin kuntapoliitikot.

Lehdon mielestä kansan pitäisi valita sote-päätäjät vaalilla. ”Se olisi ainoa demokratiaa kunnioittava ratkaisu.”

Ehkä kansa valitsisi päättäjiksi ihmisiä, joilla on sote-alan asiantuntemusta.

Elina Heino
Kuvitus > Marko Turunen

**”Uudistus palauttaa Suomeen
1970-luvulla kukoistaneen
tiukan valtionohjauksen.”**

SAIRAALAPÄÄTTÄJIEN AMMATIT

VIESTI-LEHTI SELVITTI pistokokeina kolmen satunnaisesti valitun sairaanhoitopiirin hallituksissa istuvien kuntapoliitikkojen ammattitautat. Yhteensä 41 kuntapäätäjistä kahdeksan oli terveydenhuollon ammattilaisia.

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri

19 hallituksen jäsentä

3 LÄÄKÄRIÄ
1 FYSIOTERAPEUTTI

15 MUUTA: Siipikarjayrittäjä, kiinteistövälittäjä, asianajaja, musiikkipedagogi, kansanedustajan avustaja, pankinjohtaja, maatalousyrittäjä fyysikan professori, sosionomi, 3 ex-kunnanjohtajaa, 3 hallinnon päällikköä.

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

9 hallituksen jäsentä

1 TERVEYSKESKUSLÄÄKÄRI

8 MUUTA: 3 ex-kansanedustajaa (veturinkuljettaja, konsaapeli, maakuntaneuvos), mattoyrittäjä, perunayrittäjä, ex-kunnanjohtaja, opettaja, maanviljelijä.

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden sairaanhoitopiiri

13 hallituksen jäsentä

1 EX-SAIRAANHOITAJA
1 VAMMAISHOITAJA
1 TERVEYSTIETEIDEN TOHTORI

10 MUUTA: Eläkeläisiä, vaakuutuspiirin johtaja, invataksiyrittäjä, apulaisrehtori, levikkipäällikkö, maanviljelijä, diplomi-insinööri, tutkimusjohtaja.

Valitut palat

SAIRAALA-AMMATTILAISET avautuvat siitä, millaista on kuunnella kuntapäätäjien puheita sairaanhoitopiirien hallituksissa.

"KUN SAIRAALAMME sädehoidossa oli fyysikkopuola, eräs valtuutettu esitti, että käyttäisimme heidän tilallaan fysiatreja."

"ERÄS sairaanhoitopiirin hallituksen jäsen puhui koukussa kolme kertaa neljän vuoden aikana, ja joka kerta täysin asian vierestä."

"VAASAN keskussairaala lähti sydänkirurgi, eikä uutta saatu palkattua. Sairaala halusi siirtää vaasalaisten sydänkirurgian isompaan sairaalaan hiukan kauemmaksi. Se ei millään sopinut kuntapoliitikoille. Nyt sydänkirurgia hoitaa kallis ostolääkäri."

"SUOMEN sairaalat hankkivat aivan liikaa kalliita kuvantamislaitteita. Osa syy tähän on se, että poliitikot eivät ymmärrä, mitä sairaaloissa oikeasti tarvitaan."

5 vaitetta korvaushoidosta

Kunnat säästävät korvaushoidosta. Jonot pitenevät. Naisnarkomaanit hankkiutuvat raskaaksi päästäkseen hoitoon. Viesti-lehti selvitti, pitävätkö väitteet paikkansa.

HELSINKI KILPAILUTTAA ensi keväänä narkomaanien korvaushoidon neljäksi seuraavaksi vuodeksi. Korvaushoitoa tarjoavat A-Klinikkasäätiö ja Helsingin Diakonissalaitos odottavat epätietoisina, millaista korvaushoitoa kaupunki tällä kertaa haluaa.

Kunnat ovat viime vuosina vähentäneet korvaushoidosta psykososiaalista tukea. Hoito on jo monesti pelkkää lääkkeiden jakelua. Jotkut kunnat ovat hiltajattain alkaneet säästää korvaushoidossa uudella tavalla: korvaushoitoon otetaan uusia asiakkaita vain, jos joku nykyisistä lopettaa. *Viesti*-lehti etsi vastauksia korvaushoidon tulevaisuudesta esitettyihin väitteisiin.

1 HUUMERIIPPUVAISET HANKKIUTUVAT RASKAAKSI PÄÄSTÄKSEEN JONON OHI KORVAUSHOITOON.

TOTTA. Tätä tapahtuu jo nyt. Raskaana olevat naiset pääsevät kaikkialla maassa suoraan korvaushoitoon. Korvaushoidossa oleva ”Pia” tietää muutaman asunnottomia, väkivaltaisissa suhteissa eläviä naisia, jotka ovat tosiaan hankkiutuneet raskaaksi päästäkseen hoitoon. Hän kertoo tuntevansa myös yhden narkomaanin, joka hankki samasta syystä hiv-tartunnan. Korvaushoidon ammattilaisten mukaan kyse on yksittäistapauksista.

2 KAIKKI KORVAUSHOITO SIIRRETÄÄN TERVEYSKESKUKSIIN.

EI ONNISTU. Kaikkea korvaushoitoa ei voi siirtää terveyskeskuksiin, koska noin kolmannes korvaushoidon potilaista tarvitsee erikoissairaanhoidoa ja kolmannes sellaista erikoisosaamista vaativaa hoitoa, jota terveyskeskuksista ei yleensä löydy.

Korvaushoidon antaminen terveyskeskuksissa on kuitenkin lisääntynyt vuoden 2008 jälkeen, jolloin astui voimaan asetetus, jonka mukaan hoitoa pitää saada lähellä potilaan kotipaikkaa. Terveyskeskuksiin on siirtynyt runsaasti hyvin kuntoutuneita korvaushoitoasiakkaita. Se on kuitenkin johtanut korvaus-

hoitojen keskeyttämisiin, koska terveyskeskuksissa ei useinkaan ole tarjolla muuta tukea kuin lääkkeitä.

3 LÄÄKEJAKELU SIIRRETÄÄN APTEEKKEIHIN.

TÄMÄ ON MAHDOLLISTA. Korvaushoitolääkkeiden jakelu ja huumeeseulojen ottaminen on mahdollista ulkoistaa apteekkeihin. Silloin hoitopaikat keskittyisivät huumeriippuvuuden psykososiaaliseen hoitoon. Näin tehdään jo monissa muissa maissa. Työssäkäyvien asiakkaiden on helppo hakea korvaushoitolääkkeensä apteekista. Haittana on se, että jakelu voi tuoda apteekkeihin häiriötä.

4 HOITAJIEN TYÖTÄ TEHOSTETAAN TARRAN TAPAISILLA SUBOXONE-FILMILLÄ

TÄTÄ AINAKIN KOKEILLAAN. Suomessa on jo kokeiltu uudentyyppistä lituskaista Suboxone-filmiä, joka liimautuu tiukasti suun limakalvoon. Hoitajan aikaa säästyy, kun hän ei joudu valvomaan asiakasta sen aikaa, kun korvaushoitotabletti sulaa tämän suussa. Valvontaa on tarvittu, jottei korvaushoitolääkkeitä salakuljeteta katukauppaan. Toisaalta tablettien sulamis aika on ollut usein se ainoa hetki, jolloin henkilökunta on voinut tukea asiakasta. Tietävästi Helsinki ja Turku ottavat Suboxone-filmin käyttöön lähikuukausina.

5 KAIKILLE ASIAKKAILLE MÄÄRÄTÄÄN HALVIN KORVAUSHOITOLÄÄKE METADONI.

EI SENTÄÄN. Korvaushoitolääkkeitä on kaksi, metadoni ja buprenorfiini. Vaikka metadoni on halvempaa, sillä on niin vaarallisia yhteisvaikutuksia muiden aineiden kanssa, ettei sitä ole turvallista määrätä kaikille asiakkaille. Moni korvaushoitolääkityksellä olevista käyttää muitakin lääkkeitä ja aineita.

Elina Heino
Kuva > Iiro Törmä

Juttua varten on haastateltu seuraavia henkilöitä: kuntouttavassa korvaushoidossa oleva ”Pia”, A-Klinikkasäätiön johtava ylilääkäri Kaarlo Sijojoki, Helsingin Diakonissalaitoksen päihde- ja mielenterveyspalveluiden terveydenhuollon palveluista vastaava ja johtaja Outi Kuikanmäki, Helsingin Diakonissalaitoksen palvelualuejohtaja Sari Nyberg.

Antti Blåfield

Kirjoittaja on vapaa toimittaja, joka on pohtinut Suomen lähihistoriaa kirjoittaessaan vastikään ilmestynyttä kirjaansa *Loistavat Erkot*.

Keskity olennaiseen

YHÄ USEAMMIN kuulee sanottavan, että Suomen asiat kyllä saadaan kuntoon, kunhan vain kaiken uudistustyön kahlitsevasta konsensusesta päästään eroon. Olen eri mieltä. Juuri konsensuksessa piilee se voima, jolla me tämänkin kriisin läpi vähäisimmin vaurioin selviämme.

SUOMI SYÖKSYI historiansa pahimpaan onnettomuuteen, sisällissotaan, kun eri ryhmiltä katosi kyky ja rohkeus kuulla ja ymmärtää toista. Jäljelle jäivät vain viha, pelko ja häpeä.

Suomalaisen kansanvallan ydin jo sisällissodan jälkeisiltä vuosilta on ollut, että kansanvaltaiset puolueet tunnistavat toistensa ydinasiat ja kunnioittavat niitä.

Viime vuosikymmeninä on kasvanut tunne, että puolueet ovat menettäneet kykynsä – tai halunsa – määrittää ydinkysymykset, ne kaikkein tärkeimmät asiat, joita niiden tulee vaalia ja edistää viimeiseen saakka. Ne asiat, joiden vuoksi puolue on olemassa.

Sen sijaan puolueista on tullut

markkinointiorganisaatioita, jotka tavoittelevat mahdollisimman laajaa hyväksyttävyyttä.

KUN POLITIIKKA muuttuu taktiikkapeliksi, asiat ja kannat muotoutuvat kulloisenkin pelitilanteen mukaan. Näin kokoomuksesta tuli työväenpuolue ja sosiaalidemokraateista unelmien täyttämä, vihreistä citypuolue ja keskustasta keskiluokan puolue. Äänestäjän kannalta kaikki alkaa näyttää yhdeltä jättiläismäiseltä käytettyjen autojen ideaparkilta.

Kasvavan turvattomuuden ajassa puolueiden mainospuheet kuulostavat entistä ontommilta. Siksi huomiota saavat nyt ne, joilla näyttää olevan hallussaan yksinkertainen totuus ja yksinkertainen ohjelma. Tämä on röyhkeiden ja julkeiden etsikkoaikaa.

SUOMI SELVISI 1930-luvun ääri-liikkeistä sillä, että kansanvaltaiset puolueet tunnistivat omat ja muiden ydinarvot, ja ne tunnistivat yhteisen uhan.

Nyt on aika taas päivittää nämä ydinarvot. Ne arvot, joiden puolustaminen on kunkin puolueen tärkein tehtävä. Ja osata tunnistaa muiden kansanvaltaisten puolueiden vastaavat arvot.

Siitä alkaa vuoropuhelu, jossa kaikkien keskusteluun osallistuvien näkemys ja kokemus on arvokas. Se ei tarkoita, että tärkeät uudistukset estettäisiin vaan sitä, että ne pyritään toteuttamaan olennaiset näkökohdat huomioiden. Luottamus vahvistaa kaikkien selkärankaa.

Nyt sen sijaan päivä päivältä enemmän saavat tilaa ne, jotka halveksivat toista mieltä olevia.

”Puolueista on tullut markkinointiorganisaatioita.”

Lobbarin lokakuu

TEKSTI > ELINA GRUNDSTRÖM
KUVAT > ALEKSI POUTANEN

Sote-uudistus on Suomen historian suurimpia ja lobatuimpia yhteiskuntapoliittisia ratkaisuja.

Miltonin maanantai. Vaikuttajaviestintätiimin aamukokoukseen osallistuivat Laura Kyyrö, Susanna Eskola, Niklas Mannfolk, Oona Frilander, Sanna-Mari Jääntti, Mari Kamaja ja Jussi Kekkonen.

Kuka lobbaa, mitä lobbaa?

Viesti selvitti sote-alan yritysten ja etujärjestöjen toiveita ja vaikuttajaviestinnän keinoja.

> Lääkäripalveluyritykset LPY

Lääkäripalveluita tuottavien yritysten edunvalvoja

LPY toivoo, että julkiset ja yksityiset palveluntuottajat saavat kilpailua samalla viivalla. Sote-esityksestä puuttuu valinnanvapaus, sanoo toiminnanjohtaja **Ismo Partanen**. LPY haluaa, että palveluiden järjestäminen eriytetään tuotannosta.

LPY on aiemmin käyttänyt Miltonia viestintästrategian suunnittelussa, ei kuitenkaan varsinaisessa lobbauksessa, jota se hoitaa uutiskirjeillä, lausunnoilla ja tapaamisilla. "Päätäjät kannattaa tavata itse", Partanen sanoo.

> Terveyspalvelualan liitto TPL

Yksityisen terveyspalvelualan edunvalvoja

TPL toivoo, että eri tapoja tuottaa sote-palveluita vertaillaan avoimesti, liiton elinkeinopolitiikan asiantuntija **Jarno Talvitie** sanoo. TPL vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoon tapaamalla sidosryhmiä, debattikirjoituksilla, kyselytutkimuksilla, tiedotteilla sekä jokavuotisessa syysseminaarissaan. Liitto on käyttänyt viestintätoimisto Riannon palveluja digiviestinnän ja ulkoisen ilmeensä suunnitteluun.

> Esperri Care

Hoiva- ja terveyspalveluyritys

Esperri Care toivoo, että julkisen ja yksityisen puolen palvelut ovat tasavertaisessa asemassa sote-uudistuksessa. Sen toimitusjohtaja **Marja Aarnio-Isohanen** on puheenjohtaja Hoiva-alan palveluntuottajien yhdistyksessä, joka pyrkii siihen, että 10 vuoden kuluessa yksityinen sektori tuottaa yhtä paljon palveluja kuin julkinen. Toiminnanjohtaja **Jaana Laitinen-Pesola** lobbaa päätyökseen. Esperri Care on käyttänyt vaikuttamisessa myös viestintätoimistoja, kuten Hill&Knowltonia.

Henkivakuutusyhtiö Pohjan entisessä funkistyylisessä asiakaspalveluhallissa Helsingin Kaisaniemenkadulla hiippaillee energisen oloisia viestintäkonsultteja. Hoikat, rennosti pukeutuneet nuoret naiset ja miehet vaihtavat iloisia aamutervehdyksiä ja noutavat erikoiskahveja baaritiskin itsepalvelupisteestä. Pyöreän salin seinällä kiemurtelee himmeästi valaisevasta neonputkesta muotoiltu teksti Milton.

On lokakuun 27. päivä. Maanantai-kokoukset ovat alkamassa Suomen suurimmassa viestintä- ja lobbauksfirmassa.

Viereiseen lasiseinän neuvottelutilaan on jo kokoontunut tusinan verran nuoria pitkähiuksisia naisia, jotka puhua pulputtavat innokkaasti kuin pitäisivät partiokokousta. Salin keskellä on pingispöytä, ja sen kulmalle on parkkeerattu vadelmanvärinen Jopo.

Ei uskoisi, että tämä on Pahan Valta-kunta. Ennemmin tulee mieleen naapuritalossa sijaitsevan Helsingin NMKY:n nuorisotila.

MILTON ON juuri se suuresti paheksuttu viestintätoimisto, johon pääministeri **Jyrki Kataisen** erityisavustaja **Jussi Kekkonen**, 38, ja useat muut raskaan sarjan poliitikko-ammattilaiset ovat siirtyneet kovapalkkaisiksi vaikuttajaviestijöiksi eli suomeksi sanottuna lobbareiksi.

Milton on ollut suurten intohimojen kohteena paitsi henkilövalintojensa vuoksi myös siksi, että se on lobannut suomalaisia päättäjiä Guggenheimin säätiön laskuun. Taidemuseohankkeen edistämistyylillä on herättänyt enemmän vastustusta kuin itse museo.

Poliittinen vaikuttaminen on vain pieni osa Miltonin toiminnasta. Toimistossa on 105 työntekijää, joista suurin osa hoitaa tylsempää hommia, kuten yritysten vuosikertomuksia.

Yhtiön poliittinen nyrkki on Jussi Kekkonen johtama tytäryhtiö Milton Networks.

VIESTINTÄKONSULTTI Mari Kamaja, 37, puristaa sylissään Applen läppäriä ja kipittää pyöreän salin poikki kohti lasiovista kokoustilaa, jossa on puoli kymmeneltä alkamassa Milton Networksin jokaviikkoinen maanantaikokous.

Kamajalla on pitkät pellavanvaaleat hiukset, sininen leninki ja suloinen hymy.

Hänen työviikostaan on tulossa kiireinen mutta kiinnostava. Asiakasta-paamisia, muistioiden kirjoittamista ja tolkun ottamista siitä, mihin suuntaan sote-uudistus on menossa.

Se on helpommin sanottu kuin tehty. Uudistuksen ensimmäiseen osaan eli sote-järjestämislain luonnokseen tulleet 520 lausuntoa on juuri julkaistu. Pelkätään niitä voisi lukea ministeriön verkkosivuilta aamusta iltaan. Kamaja on silmäillyt niistä parikymmentä.

Sote- eli sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutos on itsenäisyyden ajan suurimpia yhteiskuntapoliittisia uudistuksia. Suomessa on tähän asti ollut maailman pirstoutunein sote-järjestelmä, koska palvelujen järjestämisestä ovat vastanneet kunnat, joita on tällä hetkellä 320. Nyt valta on tarkoitusta runtata viidelle sote-alueelle – kansainvälisesti ottaenkin poikkeuksellisen harvoin käsiin.

Sote-uudistukseen liittyy suuria taloudellisia ja poliittisia intressejä. Sosiaali- ja terveydenhuoltoon kuluu yli puolet julkisen sektorin kokonaismenoista – yli 60 miljardia euroa vuodessa, ja sote-palvelut työllistävät 400 000 suomalaista.

Sen vuoksi sote on myös Suomen historian lobatuimpia poliittisia uudistuksia.

KAMAJA ON sote-lobbari, vaikkakaan hän ei mielellään käytä itsestään sitä nimitystä. Hän kuuluu Miltonin 11-henkiseen vaikuttajaviestintätiimiin, ja on erikoistunut sosiaali- ja terveyspolitiikkaan.

Valoisan neuvotteluhuoneen pitkässä pöydässä on rento tunnelma. Alkajaisiksi **Niklas Mannfolk**, 30, kertoo kuulumisia vaalienalustunnelmista Washingtonissa, jossa hän on ollut ulkoministeriön järjestämällä matkalla Ruotsalaisen kansanpuolueen edustajana. Hän on siviilissä RKP:n varapuheenjohtaja.

Mannfolk kertoilee tapaamistaan lobbareista ja jutustelee siitä, miten reisu on palvellut verkostoitumista. Hänen pomonsa Jussi Kekkonen nyökkäilee ja kertoo lisätietoja siitä, kuka tuntee kenet.

Kekkonen on kerännyt lobbauksiinsa täydellistä värisarjaa eri puolueista.

Mari Kamaja tuli huhtikuussa 2014 suoraan eduskunnasta, jossa hän vastasi vihreiden eduskuntaryhmän tie-

Sote-lobbari.

Miltton Networksissa viestintäkonsulttina työskentelevä Mari Kamaja on erikoistunut sote-kysymyksiin. Hän työskenteli aiemmin vihreiden tiedottajana ja sitä ennen journalistina.

Onko hän Suomen Peje? Jyrki Kataisen entinen erityisavustaja, Miltton Networksin toimitusjohtaja Jussi Kekkonen on Suomen lähin vastine Ruotsin kuuluisimmalle lobbarille Peje Emilssonille, joka on edistänyt erityisesti sote-palvelujen yksityistämistä.

dotuksesta ja puolueen mediasuhteista. Keskustalainen **Anna-Mari Vimpari** toimi aiemmin pääministeri **Matti Vanhasen** ja **Mari Kiviniemen** erityisavustajana. Brysselissä työskentelevä **Matti Rantanen** on hoitanut kokouksen kansainvälisiä suhteita. Joukkueen uusin demarivahvistus on valtiovarainministeri **Jutta Urpilaisen** lähimpiin avustajiin kuulunut **Ville Kopra**, joka aloittaa työnsä joulukuussa.

Tänään tiimin jäsenistä on paikalla vain seitsemän. Syksy on kiireistä aikaa kaikille lobbareille. Eduskuntavaalit lähestyvät. Alkaa olla viimeiset hetket

auttaa asiakkaita saamaan puumerkkinsä hallitusohjelmaan, kun puolueet vielä muotoilevat näkemyksiään.

Hallitusohjelmaan vaikuttaminen oli Jussi Kekkonen tavaramerkki, kun hän aloitti työnsä Milttonissa vuonna 2012. Hän matkasaarnasi siitä, miten hallitusohjelman kirjauksiin voi vaikuttaa tutustumalla oikeisiin ihmisiin ja kirkastamalla argumenttejaan, ja markkinoi samalla firmansa palveluja.

Vaalikauden aikana asiat ovat muuttuneet. Seuraavasta hallitusohjelmasta ei enää haluta tarkkaa satasivuista pumaskaa, vaan suppeampi yleisluontoinen lin-

japaperi. Hallitusohjelman sijaan yritykset ja etujärjestöt pyrkivät nyt vaikuttamaan pitempiin poliittisiin prosesseihin. Sellaisiin kuin sote.

YKSITYISISTÄ terveys- ja hoivapalveluista on tullut 2000-luvulla isoa bisnestä. *Talouselämä*-lehden selvitysten mukaan Suomen 20 suurimman terveysyhtiön liikevaihto oli vuonna 2013 noin 1,8 miljardia euroa ja 20 suurimman hoivayhtiönkin liikevaihto hipoi miljardia. Moni perinteinen teollisuudenala on niiden rinnalla nappikauppaa.

Yritykset odottivat sote-uudistuksesta

”Jussi Kekkonen on kerännyt täydellistä värisarjaa eri puolueista.

jättipottia. Sitä ei tullut. Lakiluonnoksen mukaan yrityksille on jäämässä vain täydentävä rooli julkisten palvelujen rinnalla. Terveystyryksiltä ollaan ehkä jopa viemässä niiden ydinbisnestä: Talouselämän mukaan poliitikot haluavat kaapata työterveydenhuollonkin julkiselle puolelle.

Ei ihme, että yritykset ovat lähteneet puolustustaisteluun.

Voimakkaimmin sitä käydään kullisseissa, jossa pyritään varmistamaan, että sote-järjestämislaki jättää jotain tilaa myös yksityiselle palvelutuotannolle.

Lobbauksen laineet läikkyvät myös mediaan. Siellä Pohjolan Omasairaala lyhentää hoitoketjuja, hoivayhtiö Espერი Caren toimitusjohtaja **Marja Aarnio-Isohanni** tekee naisyrityksistä miljonnärejä ostamalla heidän hoivayrityksensä, ja Medicine Estonia tarjoaa Virossa erinomaisia sairaalapalveluja – ei muuta kuin ”Kela-kortti mukaan ja menoksi”, kuten Talouselämä (7.10.) kirjoittaa.

MEDICINE ESTONIAN viestintää on hoitanut Talouselämän entinen toimittaja, *Ylioppilaslehden* ex-päätoimittaja, huumoriyhtye Punatähtien laulusolisti, Ylen aamu-tv:n jälkiviivas, kirja-alan vaikuttaja ja mediapersoonana **Jan Erola**, 45.

Erola siirtyi helmikuussa kirjankustantamosta viestintäkonsultiksi viestintätoimisto Kreab Gavin Andersonille. Viime kesänä ja syksynä käytännössä kaikissa isoissa medioissa on ollut myön-teisiä juttuja Medicine Estoniasta.

Resepti oli yksinkertainen. ”Aloitimme projektin pohtimalla, mitä argumentteja Suomessa on järkevää esittää. Venäläisiä kiinnostaa virolaisten sairaaloiden alhainen kuolleisuus. Mutta eihän suomalaisille kannata edes vihjata, että sairaalassa voi kuolla.”

Suomalainen uskoo, kun näkee. Niinpä toimittajia ja vaikuttajia vietiin virolaisiin sairaaloihin, jotka on laitettu EU-rahoilla hienoon kuntoon. He saivat itse kokeilla uusia huippuluokan silmänpohjien mittaussaitteita.

”Tunnen paljon media-alan ihmisiä, mutta voin ottaa heihin yhteyttä vain, jos minulla on jotain järkevää kerrottavaa”, Erola sanoo. Hän tekee sekä perinteistä että vaikuttajaviestintää ja korostaa, että tärkeintä on tiedonhankinta ja argumenttien hiominen.

EROLAN TYÖNANTAJAN Kreabin ruotsalaisella emoyhtiöllä on niin läheiset suhteet maltilliseen kokoomukseen, että Ruotsin edellisen hallituksen avustajiksi lähti kerroksen verran väkeä Kreabin Tukholman toimistosta. Kun puolue hävisi syksyn vaalit, avustajat palasivat takaisin.

Pyöröovi on alkanut käydä Suomesakin. Esimerkiksi Milttonin työntekijöitä on siirtynyt edes takaisin Kaisanienmenkadun ja ministeriöiden välillä.

Erola on toista maata. Hän harrastaa poliittisten puolueiden keräilyä.

”Olen äänestänyt 14 eri puoluetta. Harmittaa vieläkin, etten ehtinyt äänestää sitä joogalentäjien puoluetta.”

”Minusta on tärkeää säilyttää keskusteluyhteydet moneen suuntaan. Punatähdetkin ovat esiintyneet enemmän kokoomuksen kuin vasemmistolaisten tilaisuuksissa”, Erola sanoo.

RUOTSISSA Kreab-konserni on ajanut hyvin oikeistolaista politiikkaa.

Yhtiön legendaarinen perustaja **Peje Emilsson** ei ole ainoastaan Ruotsin suurimman viestintätoimiston perustaja, hän on myös mies Suomesakin paljon esillä olleen ”Ruotsin mallin” takana. Ruotsin tutkivien journalistien *Scoop*-lehden (2/2012) mukaan kukaan ei ole edistänyt julkisten palvelujen yksityistämistä yhtä paljon kuin hän.

Emilsson toimi 1970-luvulla puheenjohtajana Ruotsin maltillisen kokoomuksen nuorisojärjestössä. Sen jälkeen hän perusti uudenlaisen pr-toimiston, joka neuvoi Ruotsin työnantajaliitolle ja muille asiakkailleen, miten politiikkoihin oli viisainta vaikuttaa. **Carl Bildt** -niminen nuorukainen teki alkuvaiheessa toimistolle freelance-töitä.

1990-luvun alussa Bildtistä tuli Ruotsin pääministeri, ja hän käynnisti julkisten palvelujen yksityistämisen. Emilsson lähti itsekin mukaan uuteen houkuttelevaan bisnekseen. Hänen perustamansa koulutusyritys Kunskaapss-kolan on jo isompi kuin Kreab, se ylläpitää 29 peruskoulua ja seitsemää lukiota.

SUOMESSA sote-lobbauksen tavoitteena ei ole julkisten palvelujen yksityistäminen, vaan ennemminkin yritysten

> Attendo

Terveys- ja sosiaalipalveluyritys

Attendo haluaa hallitusohjelmaan valtakunnallista hoivapalveluiden laatustandardia, joka on sama julkisille ja yksityisille palveluille.

”Tällä hetkellä yksityistä sektoria valvotaan aktiivisesti. Valvonnan pitäisi olla sama kummallakin. Tärkeää on myös läpinäkyvyys julkisen sektorin kustannuksissa, jotta saadaan tietää, mitä palveluita kannattaa tuottaa julkisesti ja mitä ulkoistamalla”, sanoo viestintä- ja yhteiskuntasuhdejohtaja **Lauri Korkeaoja**.

Attendo ei käytä tällä hetkellä viestintätoimistojen palveluita.

> SOSTE, Suomen sosiaali ja terveys ry

Sote-järjestöjen kattojärjestö

Sosten tärkein toive on se, että sote-uudistus saadaan aikaan tällä vaalikaudella. ”Jos ratkaisu menee yli vaalien, riskinä on, että hallitsematon ulkoistamiskehitys jatkuu. Se ei lisää kansalaisten tasa-arvoa”, sanoo toiminnanjohtaja **Vertti Kiukas**. Hän toivoo, että uudistuksessa rakennetaan toimivat palveluketjut sosiaali- ja terveystieteiden välille ja uskaljetaan puuttua ammattikuntien vastuusuhteisiin.

Soste on ilmeisesti viestintätoimistoa vain itseensä suunniteltuun. Vaikuttamisen se hoitaa itse: tapaa poliittisia päättäjiä, edustaa työryhmissä, on kuuluttavana eduskunnassa, antaa lausuntoja ja julkaisee *Noste*-lehteä.

> Tieto Oyj

Tietotekniikan palveluyritys

Tieto kehittää tietojärjestelmiä muun muassa sosiaali- ja terveysalalle ja vaikuttaa aktiivisesti oman alansa kysymyksissä. Tiedolle tärkeitä aiheita ovat tietojen avoimuus tietosuojalain puitteissa ja kansallisen rekisterihankkeen edistyminen.

Tiedon sosiaali- ja terveydenhuollon toimialajohtajan **Arto Ryyminin** mukaan Tieto toivoo, että sote-uudistuksessa otetaan huomioon joustava tietojen saatavuus. Lainsäädäntöä tietojen käytöstä pitää selkiyttää.

Tieto käyttää vaikuttajaviestinnässään Milttonia. Miltton on parin vuoden ajan sparrannut yritystä julkisissa esiintymisissä ja viestinnän suunnittelussa.

”Suomessa sote-lobbaus on puolustustaistelua.

> Diacor

Terveydenhuoltoyritys, pääosin HDL:n säätiön omistuksessa

Diacorille on tärkeää, ettei työterveyshuoltoon puututa sote-uudistuksessa ennen kuin perusterveydenhuolto on laitettu kuntoon. ”Ei tule lähteä liikkeelle siitä, että puretaan ehjää. Työterveyden korvausjärjestelmän tulisi säilyä sellaisena kuin se on tällä hetkellä”, viestintäjohtaja **Esko Heikkinen** sanoo. Diacor vaikuttaa poliittiseen päätökseen lähinnä etujärjestöjen, kuten TPL:n ja LPY:n kautta.

> HUS

Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

HUS:n tärkein toive sote-uudistuksessa on se, että HUS:ia ei pilkota, sanoo viestintäjohtaja **Johanna Saukkomaa**. HUS haluaa, että metropolialueen erityispiirteet huomioidaan. HUS pyrkii vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon esimerkiksi uutiskirjeillään. Se ei käytä lobbaukseen viestintätoimistoja.

> Terveystalo

Suomen suurin terveyspalveluyritys

Terveystalo toivoo sote-uudistukseen monituottajamallia, jossa yksityinen ja kolmas sektori ovat mukana. Se haluaa, että kustannuksia vertaillaan avoimesti. Yritys käyttää vaikuttajaviestinnässään viestintätoimisto SEK Publicia ja lobbaa mm. debattikirjoituksilla sekä järjestämillä tilaisuuksilla. Se on nostanut esiin muiden Pohjoismaiden terveydenhuoltomalleja ja järjestänyt päättäjille ja medialle tutustumismatkan Ruotsiin.

> Kuntaliitto

Suomen kuntien edunvalvoja

Kuntaliitto haluaisi hallitusohjelman kirjauksen, jolla varmistetaan sote-palveluiden rahoitus. Viestintäjohtaja **Jari Sepälä** kertoo, että Kuntaliitto ei ole käyttänyt viestintätoimistoja vaikuttamiseen. Liitto vaikuttaa virallisissa toimikunnissa ja epävirallisesti tapaamalla päättäjiä.

Koonnut > Terhi Hautamäki

Mediapersona. Jan Erola lobbasi virolaiset sairaalat kaiken kansan tietoisuuteen.

ja kolmannen sektorin nykyisen roolin puolustaminen.

”Lobbaus on yleistä juuri sellaisilla voimakkaasti säännellyillä toimialoilla kuin sote-palveluissa.”

Näin sanoo **Matti Saarinen**, joka on Suomen Kreabin toimitusjohtaja ja Jan Erolan pomo. Hän johtaa myös Edunvalvontafoorumia, joka on alan ammattilaisten vuonna 2012 perustama yhdistys. Hänen mukaansa lobbauspalvelujen lisääntyminen liittyy siihen, että viestintätoimistotkin ovat Suomessa vasta 2000-luvun ilmiö.

Vaikuttajaviestintää tekivät aiemmin yritysten ja etujärjestöjen omat ihmiset. Nykyään se kuuluu kaikkien isojen viestintätoimistojen valikoimaan. Niitä ovat Milttonin ja Kreabin lisäksi muun muassa Pohjoisranta Burson-Marsteller sekä Hill&Knowlton. Pienemmistä toimistoista esimerkiksi AC-Sanafor on erikoistunut sote-alan vaikuttajaviestintään.

Yhdysvalloissa ja EU:ssa lobbaaminen on säännellympää kuin Suomessa. Toiminnan lisääntyminen on pantu merkille eduskunnassa ja oikeusministeriössä, jotka ovat tehneet omia selvityksiään siitä, pitäisikö lobbausta säädellä.

Ala on vastannut laatimalla nopeasti

omia ohjeistoja ja lobbarilistoja. Edunvalvontafoorumi, Markkinointiviestinnän toimistojen liitto MTL ja viestinnän ammattilaisten liitto ProCom julkistivat omat lobbarirekisterinsä lähes samanaikaisesti viime toukokuussa.

Kaikissa niissä on kymmenien lobbareiksi ilmoittautuvien henkilöiden nimiä, mutta ei mitään tietoja siitä, kenen laskuun ja mitä asioita he lobbaavat.

KUN AAMUKOKOUS päättyy, Kamaja lähtee lounaskokoukseen. Hänen työpöydällään odottaa iso pino sote-alan muistioita. Viime eduskuntavaalien alla hän tutki samantapaisia raportteja vihreiden tiedottajana. Vuoden 2007 vaaleissa hän luki niitä journalistina.

Kamaja kokee, että tämä on hyvin samanlaista hommaa. Samaa poliittisten prosessien seuranta ja kärryillä pysymistä. Paitsi että nyt hänellä on vähän säännöllisemmät työajat, joiden ansiosta hän ehtii ulkoiluttamaan ranskanbull-doggejaan Inkeriä ja Huldaa.

Palkastaan hän ei kerro. Eikä asiakkastaan.

Katso Jan Erolan videohaastattelu osoitteesta www.viestilehti.fi

Heli Suominen

Kirjoittaja on yksityisten ja julkisten terveyspalvelujen sekakäyttäjää, joka on aiemmin seurannut sote-keskustelua Helsingin Sanomien toimittajana. Nykyisin hän tarkkailee politiikkaa johtavana asiantuntijana viestintätoimisto Miltonissa.

Kaksi marjaa: Nato ja sote

Suomalainen sote-keskustelu on alkanut muistuttaa Nato-keskustelua.

On sanoja, joita ei saa sanoa, kuten Nato tai yksityinen. On tahallisia väärinymmärryksiä ja yletöntä närkästymistä.

Jos kirjoittaa 16-sivuiseen tulevaisuuskatsaukseen yhden lauseen, jossa toteaa, että Nato-jäsenyys selkiyttäisi Suomen asemaa, leimataan heti jäsenyyden kannattajaksi. Näin kävi ulkoministeriön virkamiehille, jotka joutuivat Nato-kiistelyn olkinukeiksi lokakuun alussa.

Jos taas mainitsee 13-sivuisen lausunnon yhdessä virkkeessä, että yksityiset lääkäripalvelut täydentävät julkista palvelua, joutuu vastuuseen julkisen terveydenhuollon romuttamisesta. Tällaisten syytösten kohteeksi joutui Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja **Liisa Hyssälä**, kun Kela antoi lokakuussa lausuntonsa sote-lakiluonnoksesta.

MEDIAKOHU nousi lausuntoon sisältyvästä virkkeestä: ”Kelan näkemyksen mukaan asiakkaiden valinnanvapaus ja palveluiden saatavuus erityisesti perusterveydenhuollossa ja erikoislääkäripalveluissa voidaan tulevaisuudessa taata ainoastaan yksityistä palvelutuotantoa hyödyntämällä.”

Tästä sitten ”poliitikot hermostuivat”, ”Kela suututti” ja ”nousi mekkala”.

Oliko tuossa lauseessa edes mitään uutta? Ei ollut.

Virke kuvaa terveyspalveluiden tilannetta sellaisena kuin se on jo nyt. Kela maksaa vuosittain korvauksia neljästä miljoonasta yksityisestä lääkärikäynnistä. Ilman niitä terveyskeskuksissa olisi melkoinen ruuhka.

KUNHYSSÄLÄN väitettiin ajavan yksityistämistä, häntä tulkittiin tahallaan tai tahattomasti väärin.

Todellisuudessa Kela haluaa suitsia yksityisiä lääkäriasemia. Lausunnossa todetaan, että ”järjestelmän piiriin haluavien palveluntuottajien tulisi sitoutua noudattamaan yhteisiä hoitokäytäntöjä ja laatukriteerejä sekä enimmäishintoja”.

Se tarkoittaa, että jos yksityinen lääkäriasema haluaa asiakkaidensa saavan Kela-korvauksia, sen on sitouduttava sote-alueen määrittämiin enimmäishintoihin, kuten Ruotsissa jo tehdään.

Tämä olisi radikaali muutos. Nykyisin lääkäriasemat voivat veloittaa hoidosta niin paljon kuin kehtaavat ja Kela maksaa samat korvaukset öky- ja kohtuuhintaisista lääkärikäynneistä.

ON PÄÄN pistämistä pensaaseen ajatella, ettei yksityisiä lääkäreitä tarvita. Sen sijaan pitäisi pohtia, kuinka heidän palvelunsa saadaan kaikkien suomalaisten ulottuville.

Lääkärien määrä kasvoi vuosina 2000–2010 yhteensä 24 prosenttia. Terveyskeskuksissa lääkärien määrä kuitenkin väheni. Lisäys kohdistui etenkin yksityiseen terveydenhoitoon, jossa työolot ovat mukavammat ja palkka parempi. En usko, että lääkäreitä voidaan pakottaa takaisin terveyskeskuksiin. Mielekkäämpää olisi saada yksityiset palvelut tiukemmin yhteiskunnan ohjaukseen ja kaikkien, ei vain rikkaimpien, hyödyksi.

Turha närkästyminen ja kiivailu on harmillista sekä Nato- että sote-keskustelussa. Molemmat ovat suomalaisille tärkeitä asioita. Näistä kuitenkin sosiaali- ja terveydenhuollon ongelmien ratkaiseminen on akuutimpaa. Nato-jäsenyys voi varmasti odottaa. Perusterveydenhoidon kriisi ei.

”En usko, että lääkäreitä voidaan pakottaa takaisin terveyskeskuksiin.”

MIKSI KÖYHYYS LIHOTTA

**KÖYHÄT OVAT YLIPAINOISIA,
MUTTA ERI SYYSTÄ
KUIN LUULET.**

Lähiöiden halpamarketeissa sen voi nähdä omin silmin: amerikkalaistyylinen liikalihavuus on rantautunut Suomeen.

Useimmissa teollistuneissa maissa ylipainoisuus on viime vuosikymmeninä lisääntynyt ja se on yleisintä köyhimmän ja vähiten koulutetun kansanosan keskuudessa.

Suomessa aiheesta ei ole aivan uutta tietoa, mutta vuoteen 2002 päättyvässä vertailuaineistossa myös suomalaiset naiset olivat sitä ylipainoisempia mitä matalampi tulotaso tai koulutus heillä oli.

Miesten kohdalla tilanne oli monimutkaisempi: ylipainoisuus liittyi selvästi alhaiseen koulutustasoon, mutta heikommin tulotasoon. Ylipainoisimpia olivat miehet, joilla oli vähän koulutusta, mutta silti hyvät tulot.

Tutkimusta johti Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen erikoistutkija **Ritva Prättälä**. Hänen mukaansa köyhien ihmisten ylipainoisuudessa ei ole kyse vain siitä, että terveellinen ruoka on kallista, kuten usein ajatellaan.

Todellisuudessa esimerkiksi juukset ja monet hedelmätkin ovat huomattavasti edullisempia kuin lihottavat einekset ja sipsit.

”Pienet tulot ja matala koulutus tuovat mukanaan valtavasti asioita, jotka eivät kannusta pysymään hoikkana: elämäntavan, asuinalueen, ystäväpiirin ja kulttuurin”, Prättälä arvioi.

Jatkuva taiteilu akuutissa rahapulassa estää ihmistä tekemästä valintoja, joista he hyötyvät vasta pitkän ajan päästä. Prättälä kutsuu sitä elämänhallinnan heikentymiseksi.

HARVARDIN YLIOPISTON taloustieteen professori **Sendhil Mullainathan** ja Princetonin yliopiston psykologian professori **Eldar Shafir** kirjoittavat samasta asiasta viime vuonna julkaistussa kirjassaan *Scarcity: Why having too little means so much*.

Heidän mukaansa niukkuudessa eläminen kaventaa ihmismielen ”kaihtanleveyttä” eli ihmisen kykyä ajatella hyvinvointiaan pitkällä tähtäimellä. Vähätuloisella ihmisellä kaikki energia menee vaikeiden valintojen tekemiseen ja sen stressaamiseen, että kaikkeen välttämättömään ei ole varaa. Itsekuuria ei riitä enää muihin asioihin, kuten painonhallintaan.

Mullainathan ja Shafir väittävät, että köyhyys heikentää ongelmanratkaisukykyä yhtä paljon kuin uneton yö. He testasivat väitettään käytännössä ostoskeskuksessa New Jerseyssä, Yhdysvalloissa. Satunnaisesti valitut koehenkilöt pantiin ratkomaan sellaisia rahahuolia kuin miten he rahoittaisivat kalliin autonkorjauksen. Pelkästään kuvitteellisen rahapulan miettiminen heikensi heidän suorituksiaan älykkyyttä vaativissa testeissä.

PRÄTTÄLÄ ARVIOI, että lihavuuden yhteys elämänhallintaan näkyy myös siinä, että Suomessa hyvätuloiset mutta vähän koulutetut miehet olivat kaikkein lihavimpia.

”Verkkokeskustelut ovat täynnä hyviä neuvoja, joiden mukaan köyhien kannattaisi mennä marjametsään ja opetella tekemään edullisia kasvisruokia.

”Ehkä he ovat nousseet vaatimattomista oloista hyviin tuloihin hirveällä raadannalla, mutta kantavat mukanaan pelkoa, että ruoka saattaa loppua”, Prättälä sanoo.

Ilmiö on tuttu aiemmin köyhistä yhteiskunnista, jotka ovat äkisti vaurastuneet. Kun ruokaa on yhtäkkiä tarjolla runsaasti, sitä syödään liikaa.

Prättälän mukaan ihmisen geenit ohjaavat ylensyöntiin. Muinoin hengissä säilyivät vain ne, jotka varastoivat tehokkaasti rasvaa, kun tilaisuus tuli.

”Vaatii koulutuksen mukanaan tuomaa elämänhallintaa vastustaa geenejään”, hän sanoo.

OXFORDIN YLIOPISTOSSA tehdyn tutkimuksen mukaan lihominen liittyy kilpailuyhteiskunnan mukanaan tuomiin paineisiin. Taloushistorioitsija **Avner Offer** sekä antropologit **Rachel Pechey** ja **Stanley Ulijaszek** vertailivat varakkaiden länsimaiden väestöjä vuosina 1994–2004. Lihavimmat kansalaiset löytyivät niistä maista, joiden politiikassa korostettiin eniten vapaata markkinataloutta ja yksilönvapautta. Tutkijat selittivät ilmiötä sillä, että ihmiset reagoivat taloudellisen epävarmuuden ja epätasa-arvon aiheuttamaan stressiin syömällä.

Tätä teoriaa tukee tieto, että Yhdysvalloissa kansalaisten paino on noussut noin 30 vuoden ajan – eli suunnilleen samaa tahtia kuin amerikkalaisen keskiluokan elintaso ja taloudellinen turvallisuus ovat heikentyneet.

TOIMEENTULOSTRESSI ei lihota pelkästään psykologisista syistä. Stressin vaikutukset ovat myös puhtaasti fysiologisia.

”Jatkuva huoli taloudellisesta pärjäämisestä on juuri sellainen krooninen stressi, joka aktivoi kortisolin erittymistä vereen”, kertoo Turun yliopiston farmakologian dosentti **Eriika Savontaus**, joka tutkii aivojen välittäjäaineiden merkitystä lihomisessa.

Savontausten mukaan stressiä on kahta lajia: uhkaavaa stressiä ja positiivisiin haasteisiin liittyvää stressiä. Uhkaava stressi lisää stressihormoniksi kutsutun *kortisol*in erittymistä vereen, mutta haastavalla stressillä tällaista vaikutusta ei ole.

AMERIKKALAISET tutkimukset ovat osoittaneet, että juuri uhkaava stressi saa ihmiset syömään enemmän ja valitsemaan makeita ja rasvaisia eli runsasenergisiiä ruokia.

Kortisoli edistää lihomista muillakin tavoilla. Se lisää rasvan varastoitumista elimistöön. Savontaus pitää mahdollisena, että kortisoli vaikuttaa myös suoraan ihmisen kykyyn tehdä päätöksiä ja hyviä ruokavalintoja.

Verkkokeskustelut ovat täynnä hyviä neuvoja, joiden mukaan köyhien kannattaisi mennä marjametsään ja opetella tekemään edullisia kasvisruokia. Tutkimusten valossa näyttää siltä, etteivät hyvät neuvot auta ennen kuin ihmiset kokevat tulevaisuutensa turvatuksi.

> *Henkilö*

Pisan pimeällä puolella

**TARJA TOLONEN TUNTEE KOULUMAAILMAN
KÄÄNTÖPUOLEN. HÄN ON SUOMEN ENSIMMÄINEN
NUORTEN SYRJÄYTYMISEEN ERIKOISTUNUT
YLIOPISTONLEHTORI.**

TEKSTI > ANU SILFVERBERG
KUVAT > ALEKSI POUTANEN

Tärkeintä on välittäminen. Tarja Tolosen mukaan nuoret kaipaavat aikuisilta eniten kasvokkaisia kontakteja ja välittämistä.

Tarja Tolonen muistaa omasta nuoruudestaan sen kohdan, jossa asiat olivat voineet mennä pieleen. Hän oli juuri viettänyt vaihto-oppilasvuoden ja palannut lukioon Suomeen, kun Yhdysvalloista tuli viesti, jonka mukaan hänen isäntäperheensä tytär oli kuollut auto-onnettomuudessa.

Tolonen oli 18-vuotias, ja vuotta nuoremman **Heatherista** oli ehtinyt tulla hänelle kuin sisar.

Menetyksen jälkeen hänen oli vaikea keskittyä mihinkään.

”Muistan kuinka vain istuin koulussa. Pystyn edelleen samastumaan tunteeseen, ettei minulla ole otetta siihen, mitä ympärilläni tapahtuu.”

Kyky eläytyä nuorten ongelmiin on ollut tarpeen myöhemmässä elämässä. Tolonen on nuorten syrjäytymiseen erikoistunut yliopistonlehtori, lajinsa ensimmäinen Suomessa. Hän johtaa uutta lapsi- ja nuorisotutkimuksen opintokokonaisuutta Helsingin yliopistossa.

Sen jälkeen, kun Tolonen aloitti pestissään vuosi sitten, aihe on ollut tapetilla. Mediassa on vellonut monta tunteikasta nuoriin liittyvää kohua.

Pisa-tulosten heikentyminen on aiheuttanut huolta.

Koulukiusaamista on vastustettu Facebookissa jaetuilla itsemurhatarinoil-

la, joissa kiusaajia on vaadittu rikosoi-keudelliseen vastuuseen.

Vanhempainliitto on levittänyt Kotirintama-kampanjaansa, jossa aikuisten ja nuorten väliset suhteet rinnastetaan sotaan ja alaikäisille vaaditaan ulkonaliikkumiskieltoa.

Tolosen mukaan tällaisissa nuoriin liittyvissä moraalipaniikeissa ei ole mitään uutta. ”Nuoret koskettavat kansakunnan tunteja.”

Teineihin tiivistyy toiveita ja pelkoja koko maan tulevaisuudesta. Juuri heidän pitäisi pelastaa kansakunta ja maksaa nykyaikuisen eläkkeit.

NYT YHTEINEN kansallinen projekti on vielä vähän monimutkaistunut.

”Ennen puhuttiin vain *meistä*. Nuoret olivat *meidän* uhkamme ja pelkomme. Nyt puhutaan myös *niistä*, maahanmuuttajanuorista. Meillä on koko elämänsä Suomessa eläneitä nuoria, joita ei pidetä osana kansakuntaa.”

Kun MTV uutisoi lokakuussa, että Helsingissä liikkuu lapsia pahoinpitelevä nuorisojengi, media räjähti. Pian selvisi, että osa epäillyistä oli maahanmuuttajataustaisia. Perussuomalaisten kansanedustajat **Olli Immonen** ja **Vesa-Matti Saarakkala** syyttivät tilanteesta maahanmuuttopolitiikkaa. Ei aikaakaan,

kun *7 päivää* -lehti jahtasi 16-vuotiasta kurditaustaista poikaa koulun kulmilla kameroiden kera. Sosiaalisessa mediassa levitettiin jengiläisiksi epäiltyjen nuorten tietoja ja perustettiin katupartioita suojelemaan kantäväestöstä.

Myöhemmin poliisi kertoi Ylen haastattelussa, ettei kyse ollut yhdestä jengistä, eikä nuorison väkivaltaisuus ole lisääntynyt, vaan vähentynyt.

TOLOSEN MUKAAN nuorisopuhe on usein jyrkän kaksijakoista. Tämä näkyy myös katuväkivallan käsittelyssä. Mediassa esiintyy hyviä ja pahoja nuoria, ryöstäjiä ja uhreja. Todellisuudessa roolit saattavat sekoittua, ja ryöstäjä on itsekin voinut joutua väkivallan uhriksi.

Näin rankka oireilu kertoo joka tapauksessa siitä, että kohtaamiset aikuisten maailman kanssa ovat menneet pieleen jo pitkään.

”Mitä voimme odottaa, jos nuoret jätetään ilman tukea ja ilman mielekästä tekemistä”, Tolonen sanoo.

Tolonen asuu Herttoniemessä, jossa on ”viiden miljoonan euron merenranta-asuntoja ja ihmisiä, joilla on viiden tonnin vuositulot”. Lähellä kohoaa Hiltoniksi kutsuttu nuorisosäätiön vuokratalo, jonka asukkaat olivat pääosassa **Virpi Suutarin** samannimisessä doku-

”Mediassa esiintyy hyviä ja pahoja nuoria, ryöstäjiä ja uhreja, kiusaajia ja kiusattuja.”

menttielokuvassa, joka kertoo syrjäytymisvaarassa elävistä nuorista.

Herttoniemen uudessa osassa Herttoniemenrannassa asuu tuhansia nuoria, mutta siellä ei ole nuorisotaloa, ei edes kirjastoa.

Tolonen kritisoi sitä, että Helsingissä on säilytetty vanhojen kaupunginosien palvelut uusien kustannuksella, vaikka uusilla alueilla on enemmän nuoria.

Hän sanoo jankuttaneensa jo 20 vuotta, että Herttoniemessä tarvittaisiin jalkautuvaa nuorisotyötä, joka toimii myös virka-ajan jälkeen.

”Nuoret oleskelevat S-marketin edessä ja metroasemalla, missä on myyty huumeita niin kauan kuin se on ollut olemassa.”

Hän muistuttaa, että nuorilla on uskottoman laajat verkostot sosiaalisessa mediassa. Kun jotain ikävää tapahtuu, tiedot ja tunnereaktiot leviävät nopeasti.

”Suomessa ei vielä ole mellakoita, mutta pelkään että jotain voi tapahtua, jos tilanne jatkuu tällaisena.”

TOLONEN ON TUTKINUT nuoria opiskelua ajoistaan lähtien. Hän teki opinnäytetyöt punkrockista ja hevostytöistä. Myöhemmin hän on tutkinut koulua, nuorten vapaa-aikaa ja nuorten siirtymistä koulusta työelämään.

Mikä teineissä niin kiinnostaa?

”Heissä on rehellistä ja raakaa analyttisyyttä. He näkevät yhteiskunnan tarkasti.”

”Nuorten kautta pääsee kiinni isoihin yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja sosiaalitieteellisen tutkimuksen polttopisteisiin.”

Tolonen antaa esimerkiksi niin sanottu katoavat nuoret. Joka vuosi yli 5000 nuorta putoaa koulutuksen piiristä peruskoulun jälkeen. Saman verran, joka vuosi. He eivät jostain syystä kiinnostu toisen asteen koulutuksesta, ja heistä kannetaan suurta huolta.

Tolonen sanoo inhoavansa hallinnollista termiä ”nivelvaihe”, jolla viitataan tällaisiin nuoren elämän käännekohtiin, joissa jotkut tippuvat.

”Ennen sitä nivelvaihetta on kuitenkin ollut miljoona sosiaalista ja emoti-

onaalista kohtaamista, jotka ovat määrittäneet, miten nuori vaikkapa menestyy koulussa. Lapsi ja nuori asioi päiväkodissa, koulussa, kaupassa, erilaisissa laitoksissa. Suhde yhteiskuntaan syntyy näissä kohtaamisissa.”

Etsivä nuorisotyö on Tolosesta hieno asia. Siinä palvelut viedään nuorten luo. Toinen esimerkki on joillakin paikkakunnilla toimiva ”yhden luukun palvelu”, josta nuori saa kaikki sosiaalipalvelut samasta paikasta. Juuri tällaisia palveluita nuoret itse toivovat, kun heiltä kysytään.

YKSI ISO instituutio, joka Tolosesta vaatisi remonttia, on koulu. ”Pisan pimeä puoli” on tullut tutkijalle tutuksi.

”Vaikka suomalaisten Pisa-tulokset ovat maailman huippua, meillä on myös ennätysmäärä lapsia ja nuoria, jotka ovat tavalla tai toisella erityisopetuksen piirissä. Kaikille samassa pedagogikassa on jotain, joka tuottaa yhä enemmän erityisoppilaita.”

Tolosen mielestä kyse ei ole siitä, että koulu olisi muuttunut. Nuorten maailma on muuttunut.

”Nuoret etsivät aktiivisesti tietoa netistä, kirjoittavat blogeja ja hahmottavat itse maailmaa. Vanhempien ja nuorten välinen auktoriteettisuhde on muuttunut. Opettajat ajattelevat olevansa tiedonvälittäjiä, mutta todellisuudessa he ovat kasvattajia.”

Koulu pitäisi hänen mielestään nähdä ennen kaikkea sosiaalisen yhteisönä, ja koulujen erilaisuus pitäisi ymmärtää.

Suomessa kuvitellaan, että koulut ovat täsmälleen samanlaisia monistettavia instituutioita. Tolosen mukaan ne ovat kuitenkin kulttuureiltaan hämmästyttävän erilaisia, koska ne sijaitsevat erilaisissa ympäristöissä.

”On kouluyhteisöjä, jotka saavat mukaan kaikki nuoret, nekin jotka ovat vähällä ajautua ulkopuolelle. Toiset koulut eivät siihen pysty.”

Myös koulukiusaaminen liittyy koulun, paikkakunnan ja kaupunginosan erityispiirteisiin.

”Nykyään on jo ymmärretty, että koulukiusaaminen on ryhmäilmiö. Se on hienoa, mutta se ei riitä.”

”Kiusaaminen on joissakin kouluissa poikkeuksellisen rajua esimerkiksi alueen katukulttuuriin kuuluvien maskuliinisuutta korostavien käyttäytymishanteiden vuoksi.”

Tarja Tolosen teesit nuorisokuvan kaksijakoisuudesta

1

PUHE NUORISTA ON KAKSIJAKOISEMPAA KUIN TODELLISUUS.

Nuorisoon liittyvässä puheessa on hyviä ja pahoja nuoria, on koulukiusaajia ja kiusattuja sekä väkivaltaisia jenginuoria ja heidän uhrejaan. Todellisuudessa nämä roolit usein sekoittuvat.

2

NUORET OVAT KANSAKUNNAN TOIVO JA UHKA.

Nuorten oireilu herättää julkisuudessa suuria tunteita, koska heihin kohdistuu kansallisia odotuksia. Nuorissa tiivistyvät tulevaisuuteen liittyvät toiveet ja uhat.

3

MAAHANMUUTTAJANUORET SOTKEVAT KAHTIAJAON.

Kansakunnan toivojen ja pahisten lisäksi nuorisopuheen näyttämölle on tullut kolmas ryhmä. Suhtautuminen maahanmuuttajanuoriin mittaa yhteiskunnan arvoja. Pidämmekö itseämme monimuotoisena kansakuntana vai puhummeko ”meistä” ja ”niistä”?

”Suomessa ei vielä ole mellakoita, mutta pelkään, että jotain tapahtuu.”

Tarja Tolonen

TARJA TOLONEN, 52, on Suomen ensimmäinen lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyntutkimukseen erikoistunut yliopistonlehtori. Hän aloitti työnsä Helsingin yliopiston sosiaalitieteiden laitoksella syyskuussa 2013.

Tolonen ei mielellään puhu syrjäytyneistä nuorista.

”Se on pahasti sanottu kenestä tahansa ihmisestä.”

Hän keskustelee mieluummin syrjäytymistä aiheuttavista yhteiskunnallisista rakenteista ja prosesseista, ja juuri niitä hän aikoo tutkia. Lisäksi hän johtaa uutta lapsi- ja nuorisotutkimuksen sivuainekokonaisuutta.

Tolonen on koulutukseltaan sosiologi. Hän on aiemmin tutkinut muun muassa punkrockia, tyttökulttuuria, koulutuskuultuureja sekä nuorten siirtymistä koulutukseen ja työelämään, heidän tulevaisuudensuunnitelmiaan sekä nuorten käsityksiä menestymisestä ja syrjäytymisestä.

Tolonen on kirjoittanut muun muassa kirjan *Nuorten äänet ja tilat. Sukupuolten järjestykset koulun arjessa.* (Gaudeamus 2001) sekä toimittanut teokset *Suomalainen koulu ja kulttuuri* (Vastapaino 1999) ja *Yhteiskuntaluokka ja sukupuoli* (Vastapaino 2008).

Tolosella on sosiologipuoliso sekä 10- ja 16-vuotiaat lapset. Hän on jalkapalloäiti, joka harastaa sen verran uintia, joogaa ja kävelyä kuin ehtii ja haaveilee ajasta, jolloin hänellä on enemmän aikaa kulttuuriharrastuksiin.

TOLOSEN VÄITÖSKIRJA käsitteli nuorten kulttuureja koulussa. Se vei hänet luokkiin tarkkailemaan, mitä siellä tapahtui.

”Rehellisyydellä siellä pärjää”, Tolonen sanoo.

”Kerroin mitä olen tekemässä. Opilaat saattoivat sanoa, että näytä sun muistiinpanot. Näytin.”

Väitöstutkimusta tehdessään Tolonen ei ensimmäiseen puoleen vuoteen haastatellut ketään. Hän vain seisoi käytävillä, istui luokan perällä tunneilla ja keskusteli oppilaiden kanssa. Kun hän aloitti haastattelut, nuoret saivat itse päättää, tulevatko, ja minne. Joku pyysi partiokololle, toinen pelikauppaan.

Joidenkin oppilaiden kanssa Tolonen ystäväystyi. Hän oli yhden tyttöryhmän mukana Ruotsin-laivalla valvojana. Toinen porukka kutsui luokkakokoukseen.

Tutkijan ja nuoren suhde ei kuitenkaan ole tasa-arvoinen, eikä sellaista pidä teeskennellä. Loppupeleissä siinä tarvitaan samaa kuin kaikissa muissakin nuorten ja yhteiskunnan suhteissa: rehellistä kohtaamista.

YHTEISKUNNAN KUVA nuorista on Tolosen mukaan aina ollut jyrkän kaksijakoinen. Toisaalta nuoria idealisoidaan. Lehdistä saa lukea artikkeleita tulevaisuuden toivoista, jotka perustavat yrityksiä 14-vuotiaana.

Mutta sitten on *nykynuoriso*. Se on joka vuosi huonompaa kuin aiemmin, varsinkin viimeisin sukupolvi, joka on kaikinensa pilalla. Se halutaan panna kuriin kovilla otteilla.

Tolonen on tutkinut nuoria 20 vuotta. Ovatko nuoret muuttuneet sinä aikana?

Hän naurahtaa.

”Sukupolvia halutaan aina nimetä: on pullamössö, X, Y, milloin mikäkin. Mutta tutkimuksissa on todettu, että sukupolvet ovat lopulta hyvin heterogeenisiä. Eivät kaikki hippisukupolven jäsenet olleet hippejä, ei edes enemmistö.”

Toki nykynuorilla on ominaispiirteitä. Yksi on internetin käyttö. Sekin on käsitetty aikuisten taholta usein väärin. Ollaan esimerkiksi huolissaan, että verkkonatiiveilla ei ole ”oikeita ihmissuhteita”.

”Mutta kun katsoo mitä nuoret tekevät netissä, niin aika paljon he sopivat siellä, mihin mennään seuraavaksi

yhdessä. Verkko linkittyy kasvokkain ihmissuhteisiin.”

Nettinatiivien taitoja ei pitäisi myöskään liioitella. Se, mitä he yhteiskunnalta kaipaavat, ei ole Facebook-chatti, vaan ihmisen kohtaaminen.

”Nuoret kaipaavat kasvokkain tapahtuvia palveluita. Esimerkiksi työkkäristä kaivataan muutakin kuin nettipalveluja.”

KUN NUORILTA kysyy, mikä ratkaisi elämässä, he vastaavat, että joku oikeasti välitti. Se toistuu Tolosen puheessa.

”Nuoret sanovat, että joku huolestui minusta, kysyi miten voin, putoanko.”

Aika pientä siis?

”Joo, niin on. Kun tein itse tutkimusta koulussa, niin tajusin, että kun maikka kävelee sisään, nuoret tietävät heti, rakastaako tuo meitä vai ei.”

Se kuulostaa aika radikaalilta. Pitääkö opettajan rakastaa oppilasta? Voiko edes?

Tolonen miettii hetken. ”Kyllä.”

”Vähintään pitää olla hyväksyvä ja välittävä aidosti. Jos on kiukkuinen ja torjuva, ei mene matikka perille. Nuoret pystyvät sanomaan tosi skarpisti jostain virkailijasta, että ’se ei välittänyt yhtään’. Nuorissa on tuoretta se, että he yrittävät olla ihmisinä tässä järjestelmässä.”

KUN NUOREN Tarja Tolosen elämä olisi silloin 18-vuotiaana voinut joutua syrjäpolulle, niin ei kuitenkaan tapahtunut. Oli asioita, jotka kannattelivat ja suojelivat. Oli luottavaiset vanhemmat, ystävyys-suhteita, aikuisia, jotka välittivät. Tyttö löysi tiensä, meni yliopistoon ja jäi sinne.

Nyt hän on 10-vuotiaan tytön ja 16-vuotiaan pojan äiti. Millaista on olla nuorisotutkija ja nuorison vanhempana?

Tutkija nauraa.

Tuplarooli tutkijana ja äitinä ei auta, jos ei nyt varsinaisesti aina haittaakaan.

”Teini-ikäisen äitinä oleminen on kanavapujottelua. Välillä on kanava auki ja välillä se on ihan väärä kanava. Ja tietoa lisää tuskaa: kun tietää kaikki riskit, yrittää helposti olla helikopterina paikalla. Tällä hetkellä kaikki nämä asiat kosketavat minua henkilökohtaisesti.”

Katso Tarja Tolosen videohaastattelu osoitteesta www.viestilehti.fi.

HDL sivut

Uutiset > Henkilöt > Tapahtumat

Kahdeksan kerroksen väkeä

Toimittaja Antti Järvi vietti pitkän päivän Helsingin suurimassa asumispalveluüksikössä, Auroratalossa. Hän tapasi Henrikin, joka oli asunut viisi vuotta kadulla ja kokee nyt voivansa paljon paremmin.

Auroratalo ei vaadi asukkailtaan päihitteettömyyttä, vaan noudattaa "asunto ensin"-periaatetta. Suomessa on viime vuosina tehty kaksikin tutkimusta, jotka osoittavat, että asunnon tarjoaminen asunnottomalle säästää yhteiskunnan rahoja.

Sivu 24.

Ollin oppivuodet

Olli Holmströmistä tuli Helsingin Diakonissalaitoksen johtaja 2012. Sen jälkeen konsernissa on tapahtunut paljon. Johtajavaihdoksia, konsernijärjestelyjä, yt-neuvotteluja. Elina Grundström kysyi Holmströmiltä, mistä on kyse, ja hukkuuko diakonia talouspuheeseen.

Sivu 28.

Mitä Jeesus tekisi?

Paljonko pakolaisia Suomeen pitäisi ottaa? Helsingin Diakonissalaitoksen johtava diakonissa Karin Strandberg pohtii ajankohtaisia arvokysymyksiä.

Sivu 30.

Omassa rauhassa. Pitkät vuodet asunnottomana jättävät jälkensä. Osa asukkaista hamstraa yhä ruokaa vanhasta muistista.

Kahdeksan kerroksen väkeä

Auroratalossa näkyy Helsingin päihdekuulttuurin muutos. Vanhimpien asukkaiden joukossa on perinteisiä pultsareita, mutta nuoremmat ovat usein taustaltaan sekakäyttäjiä. Oma koti on muuttanut monen elämän.

TEKSTI > ANTTI JÄRVI

KUVAT > ALEKSI POUTANEN & ANTTI JÄRVI

OVENSUUSSA SEISOO nelikymppinen mies ilman paitaa ja tukka pörröissä.

”Mun eläke on kaapattu”, hän ilmoittaa.

Miehen mielestä Kansaneläkelaitos on ollut holtiton, koska hän saa eläkkeestään käteen vain 254 euroa.

”Minulta ei ole kysytty mitään. Se on kavallus, törkeä kavallus!”

Tyytymätön mies saa setelin kouransa.

Olemme pitkäaikaisasunnottomille tarkoitettun Auroratalon viidennessä kerroksessa. Vastaava ohjaaja **Eira Liukkonen** jakaa asukkaille käyttörahaa paksusta kansiosta.

Suurin osa asukkaista hoitaa raha-asiansa itse, mutta osa tarvitsee apua.

”Olemme sopineet joidenkin asukkaiden kanssa, miten menetellään, ettei raha lopu kesken tai joudu väärin käsiin”, Liukkonen kertoo.

AURORATALO on Helsingin Kalliossa sijaitseva entinen hotelli, johon on saneerattu 125 pysyvää asuntoa pitkään kadulla asu-

neille. Kaupungin suurin asumispalveluyksikkö avattiin joulukuussa 2010. Ensimmäinen vuosi oli rauhaton, sillä valtaosa asukkaista oli moniongelmaisia, ja he tulivat taloon suoraan kadulta tai sairaalan vuodeosastolta.

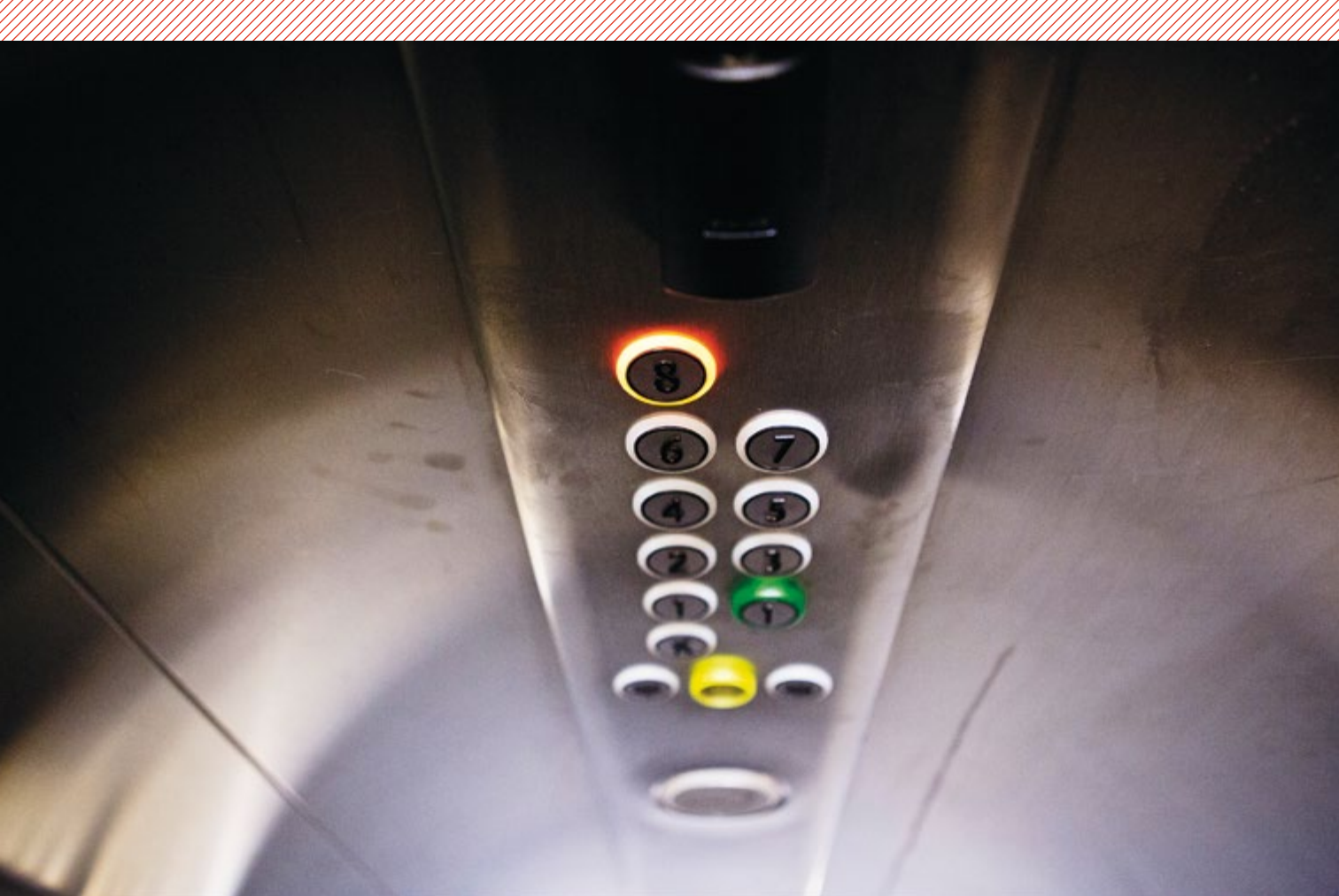
”Me emme tunteneet asukkaita, eivätkä he meitä, joten siinä oli aluksi totuttelemista. Kun luottamus on kasvanut, asiat ovat alkaneet sujua paremmin”, ohjaaja **Petteri Kylä-Liuhala** kertoo.

Talossa on kahdeksan kerrosta, joissa on tuettua asumista ja palveluasumista. Niihin kuljetaan hissillä, jossa leijuu tunkkainen, vanhan tupakan haju. Kun hissien ovi aukeaa kerroksiin, käyttävät ovat kliinisen puhtaita.

Kerroksissa 4, 5 ja 6 asuu ihmisiä, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista huolenpitoa. He ovat pääosin iäkkäitä, ja heitä autetaan siivouksessa, terveydenhoidossa ja asioinnissa. Palveluun kuuluvat myös ateriat.

Lähes jokaisella on yksiossaan myös jääkaappi, mutta joistain asunnoista se on jouduttu poistamaan.

”Osa ihmisistä on kadulla tottunut hamstraamaan ruokaa. Siitä voi tulla terveystarve, jos ruoka jää syömättä, kun sitä tulee

Hissillä kotiin. Talon keskikerroksissa asuu ihmisiä, jotka tarvitsevat ympärivuorokautista huolenpitoa.

kuitenkin koko ajan lisää”, Kylä-Liuhala kertoo.

Talossa näkyy päihdekulttuurin muutos. Jos hieman yleistetään, talon keskikerroksissa asuvat kaupungin viimeiset perinteiset kadun miehet – he, joita on nimetty pultsareiksi.

Muista kerroksista löytyy nuorempaa väkeä, joiden ongelmien taustalla on alkoholin lisäksi huumeita ja sekakäyttöä. Talon nuorimmat asukkaat ovat syntyneet 1990-luvulla, vanhimmat 1930-luvulla.

”Nukuin milloin missäkin, välillä rappukäytävissä. Oli se kyllä iljettävää.”

AURORATALOSSA noudatetaan asunto ensin -periaatetta. Se tarkoittaa, ettei asukkailta vaadita asunnon saamisen ehtona päihdeittömyyttä. Oman kodin toivotaan luovan perustan kuntoutumiselle.

”Tämä on arvokysymys. Diakonissalaitoksen periaatteisiin kuuluu, että asunto on perusoikeus, jota ei tarvitse ansaita”, Liukkonen sanoo.

Työntekijöiden arjessa periaate näkyy kahdella tavalla: Huumeet ja alkoholi tuovat rauhattomuutta, joskus myös uhkaavia tilanteita. Toisaalta asunto luo ihmisille turvaa ja onnea. Seurantatutkimuksessa on havaittu, että yksinäisyyden ja masennuksen tunteet ovat vähentyneet, ja asukkaiden luottamus muihin ihmisiin on kasvanut.

Omaisiin on solmittu uudestaan suhteita.

”Äidit ovat ottaneet yhteyttä poikiinsa, joiden elämä on nyt

rauhoitunut. Viime viikonloppuna oli tilanne, jossa sisarukset näkivät ensimmäisen kerran kymmeneen vuoteen”, Eira Liukkonen kertoo.

On niitäkin, jotka ovat onnistuneet luopumaan kovista päihteistä. Niin kävi kolmannen kerroksen **Henrikille**.

HENRIKILLÄ, 38, on yllä Iron Maiden -t-paita. Hän esittelee pienen yksiönsä, jonka seinillä on tageja ja pornolehdestä revittyjä sivuja paljasrintaisista naisista.

Henrik aloitti kovien huumeiden käytön parikymppisenä. Hän oli vuosien varrella useita kertoja vieroitushoidossa, mutta motivaatiota lopettaa ei ollut.

Ennen Aurorataloa hän asui viisi vuotta kadulla.

”Nukuin milloin missäkin, välillä kodittomien asuntolassa, välillä rappukäytävissä. Oli se kyllä tosi iljettävää.”

Hän muutti omaan kalustettuun huoneeseen Aurorataloon kesällä 2012.

”Sehän tuntui ihan uskomattomalta. Osaan vieläkin arvostaa sitä, että on koti, mihin mennä nukkumaan.”

Runsas vuosi muuton jälkeen hän jätti kovat huumeet ja siirtyi korvaushoitoihin.

Nykyään hän käy aamupäivällä hakemassa metadoni-anoksen Töölöstä ja viettää sitten aikaa päiväkeskuksessa, jossa voi lukea lehtiä ja käyttää nettiä. Illat hän on kämpässään.

”Mussa itsessä on tapahtunut tavattoman paljon muutoksia. Voin hirveän paljon paremmin nykyään. Jaksan ilman huumeita tehdä ihan tavallisia asioita, eikä heikota koko ajan.”

SUOMESSA ALOITETTIIN toimet pitkään asunnottomina olleiden määrän vähentämiseksi vuonna 2008. Hallitus halusi korvata tilapäismajoitusta tarjoavat asuntolat pysyvillä palve-

> HDL

DIRTY
HARRY

Asunto ensin. Auroratalon periaate on, että oma koti luo perustan kuntoutumiselle ja raitistumiselle. Talo ei vaadi asukkailta päihteettömyyttä.

”Jaksan ilman huumeita tehdä ihan tavallisia asioita, eikä heikota koko ajan.”

lu- ja tukiasunnoilla, joissa voidaan puuttua asunnottomuuden taustalla oleviin ongelmiin.

Pelkästään Helsingin kaupunki käyttää asunnottomien asumis- ja tukipalveluihin vuosittain noin 13 miljoonaa euroa.

Asunnottomuuden hoito on perinteisesti ollut Diakonissalaitoksen ja Sininauhasaatiön kaltaisten yleishyödyllisten säätiöiden vastuulla, mutta kentälle on tullut myös kaupallisia kilpailijoita. Viimeksi monitoimiyritys Barona ilmoitti haluavansa tarjota asuntoja päihdeongelmista kärsiville asunnottomille.

Helsingin kaupunki maksaa Auroratalon palveluista noin 2,9 miljoonaa euroa vuodessa. Summan suuruutta selittää se, että asukkaita tukee ja hoitaa noin 40 työntekijää.

Toisaalta on merkkejä siitäkin, että palveluasunnot säästävät yhteiskunnan rahoja. Suomessa on viime vuosina tehty kaksi tutkimusta, joiden tulokset ovat samansuuntaiset: kun asunnottomalle tarjotaan ensin asunto, säästetään kokonaiskustannuksissa, koska asukkaat tarvitsevat vähemmän sairaalaa- ja päihdepalveluita.

Asukkaat Aurorataloon osoittaa Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto.

”Haastavampia ovat tilanteet, joissa asukas tulee suoraan kadulta tai vankilasta. Silloin hänen voi olla vaikeaa ottaa muita ihmisiä huomioon, ja väkivaltaankin turvautuminen on alussa herkemässä”, Eira Liukkonen kertoo.

Kotoutumistarinat ovat hyvin erilaisia. Joiltakin menee vuosia ennen kuin asuminen alkaa sujua.

KOPUTETAAN neljännen kerroksen oveen, jonka lapussa lukee ”Dirty Harry”.

Lempinimestään huolimatta **Harry**, 66, ei vaikuta lainkaan likaiselta. Hänen pelkistetyssä yksiossaan on suorastaan siistiä. Harrylla on harmaa parta ja violetit verkkarit. T-paita paljastaa tatuoinnit käsivarsissa.

Harry on nuorempana työskennellyt rakennuksilla ja Jätkäsaaren satamassa, lastannut ja purkanut laivoja.

”Olin moneen otteeseen töissä. Välillä tuli kielto, kun piti kannipäissä rähjätä”, hän kertoo.

Harry asui kadulla muutamia vuosia. Hän nukkui asuntolassa, vessoissa tai teltassa Länsiväylän kupeessa.

Auroratalossa hän on asunut siitä asti, kun talo perustettiin. Elämä on tasaantunut ja rähinät rauhoittuneet, mutta viina maistuu yhä välillä.

”Mulla on huono verenkierto, suonia ei näy missään. Mutta kun ottaa muutaman huikan, veri alkaa kiertää.”

Menemistä on rajoittanut sekin, että Harry liukastui jokin aika sitten talon käytävällä. Sen vuoksi hän on nyt pyörätuolissa, ja jalkoja särkee.

Hänen äitinsä käy pari kertaa kuussa vieraillemassa.

”Hänkin täyttää ensi vuonna jo 90 ja kävelee keppien kanssa. Että en tiedä, kuinka kauan jaksaa.”

Nelos- ja viitoskerroksen asukkaissa on paljon iäkkäitä ihmisiä, jotka eivät välttämättä käy ulkona. Muutama asukas on kuntoutunut ja muuttanut pois. Suurimmalle osalle tämä on kuitenkin viimeinen osoite.

”Meidän kerroksesta on seitsemän lähtenyt, jos mä muis-

Kuvan mieshenkilö ei ole kukaan haastatelluista.

tan oikein”, Harry sanoo.

Jos omaisia ei ole tai jos omaiset eivät halua järjestää hautajaisia, Diakonissalaitos järjestää siunaustilaisuuden pihapiirissä olevassa kirkossa.

YÖVUORO alkaa varttia vaille yhdeksän.

Auroratalossa päivystää kaksi yökköä, toinen ensimmäisessä kerroksessa ja toinen neljännessä.

Heidän tehtävänään on valvoa, että yörauha säilyy ja ettei taloon tule ulkopuolisia. Yököt reagoivat hälytyksiin, auttavat terveydenhoidossa ja kuuntelevat asukkaiden murheita.

”Ulkopuolisista on usein enemmän ongelmia kuin talon omista asukkaista. Koska emme tunne heitä, he voivat myös olla arvaamattomia”, sanoo neljännen kerroksen yökkö **Asta**. Hän ei halua sukunimeään julkisuuteen.

Asta istuu tietokoneella, josta näkee talon valvontakamerat. Vauhdikkaat yöt sijoittuvat usein niihin päiviin, kun asukkaat saavat toimeentulotuet tai eläkkeet tililleen.

”Silloin ovat päihteet enemmän kuvioissa, ja on enemmän riitojen selvittelyä ja tapaturmia”, Asta kertoo.

Joskus paikalle joutuu kutsumaan vartijan tai poliisin.

Yövuoro kestää varttia yli seitsemään asti, jolloin yökkö luovuttaa raportin aamutyöntekijälle.

”Kirjaan ylös, jos joku on huonossa kunnossa tai tapellut yöllä tai viety ambulanssilla sairaalaan”, Asta kertoo.

Samassa toimistossa kuuluu hälytysääni. Seinän paneelista näkyy, että joku painaa hälytysnapia viidennessä kerroksessa.

Asta lähtee katsomaan.

Kerroksen perältä löytyy rollaattorilla kulkeva vanha mies, jolla on tapana unohdella asioita.

Nyt häneltä on hukassa tupakat.

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

Lapselle hyvä

Joulu

KAIKKI LAPSET EIVÄT ODOTA JOULUA, sillä heille joulu on ahdistava ja turvaton. Meidän tehtävämme on tänäkin vuonna huolehtia, että mahdollisimman moni suomalainen lapsi uskaltaa iloita joulusta. Vuosittain apumme tavoittaa yli 4 000 lasta perheineen. Minkälaisen joulun sinä haluaisit lahjoittaa heille?

ENSI- JA TURVAKOTIEN LIITTO

LAHJOITUSTILIT:

*Auta meitä
auttamaan!*

IBAN: NORDEA: FI8710123000207454 NDEAFIHH
OSUUSPANKKI: FI5455412820013200 OKOYFIHH

TUETOIMINTAAMME.FI

Ollin oppivuodet

Henkilöstövähennyksiä, johtajavaihdoksia, omistusjärjestelyjä. Olli Holmströmin kausi Diakonissalaitoksen johtajana on ollut tuulinen.

SEN JÄLKEEN kun **Olli Holmström** siirtyi Nokialta Helsingin Diakonissalaitoksen johtajaksi huhtikuussa 2012, säätiössä on tapahtunut paljon.

Kunnat ovat vähentäneet sosiaalipalvelujen ostoja, ja säätiössä on nyt meneillään yt-neuvottelut, jotka voivat päättyä 60 työsuhteen vähentämiseen. Lokakuussa lapsi- ja perhetyöstä irtisanoittiin 24 henkeä, ja pienempiä yt-neuvotteluita on ollut puolisen tusinaa.

Kesäkuussa 12,5 prosenttia säätiön omistamasta terveystaloyhtiö Diacorista myytiin vakuutusyhtiö LähiTapiolalle, vaikka Diacor on aiemmin pidetty kokonaan Diakonissalaitoksen säätiön omistuksessa.

Kesällä Diacorin toimitusjohtaja ja säätiön talousjohtaja vaihtuivat.

Mistä tässä kaikessa on oikein kyse?

”Tulin johtajaksi tilanteessa, jossa suomalainen sosiaali- ja terveystaloyhtiö on murroksessa. Minusta tuli väkisinkin muutosjohtaja, joka saa toteuttaa tätä konsernihommaa.”

”Ja mitä tulee Diacorista myytyyn 12,5 prosentin osuuteen, se on niin pieni, että Diacorin pääomistajuus pysyy säätiöllä. Samalla kauppa vapautti meille pääomaa, jonka avulla voimme kehittää toimintaamme.”

Mitä tämä ”konsernihomma” oikein on?

”Se tarkoittaa sitä, että Diakonissalaitoksen säätiö ja sen omistamat yhtiöt

kuten Diacor ja Hoivatoimivat entistä tiiviimmässä yhteistyössä. Käytännössä se näkyy esimerkiksi siten, että elokuussa säätiön johtoryhmän kokoukset muuttuivat konsernin johtoryhmän kokouksiksi.”

”Tehtäväni on tuoda tämän monialaisen konsernin osat voimakkaammin yhteen, niin että se tuottaa tehokkuutta ja synergiaa, jotta voimme paremmin vastata uuden ajan hyvinvointiyhteiskunnan asettamiin vaatimuksiin.”

Eikö konsernipuhe aiheuta riskin, että Diakonissalaitosta aletaan pitää liikeyrityksenä?

”Kyllä tällainen vaara on olemassa. Juuri siksi meidän pitää koko ajan muistaa, miksi me teemme tätä bisnestä. Me emme tavoittele voittoa sen itsensä vuoksi, vaan pyrimme olemaan vaikuttavuudeltamme tehokkaita. Diakoniapuhe ei saa liudentua europuheeseen.”

Konsernissa on nyt kaksi eri logiikalla toimivaa puolta: heikoimpia auttava Diakonissalaitos ja yksityisiä terveydenhuoltopalveluja myyvä Diacor. Eikö näiden välillä ole ristiriitaa?

”Kyllä on, mutta se on dynaaminen ristiriita, jonka kanssa on hyvä elää. Meidän teologien täytyy pystyä ajattelemaan tällaisia kysymyksiä, joihin ei ole lopullista vastausta, kuten ’mitä on synti’ tai ’onko Jumala olemassa’.”

”Toisaalta yksityistä terveydenhuoltoa on turha kavahtaa. Ajatus, että kaikille pitäisi saada yhtä huonoja terveystaloyhtiöitä, on kateuden evankeliumia. Sen sijaan pitäisi yhdistää julkista ja yksityistä terveydenhuoltoa niin, että kaikki saavat hyviä palveluja.”

Elina Grundström

Kuva > Alekski Poutanen

Katso Olli Holmströmin videohaastattelu osoitteessa www.viestilehti.fi.

”Tämä on ollut minulle ihan uusi oppimisen ura”, sanoo Olli Holmström, joka toimi 11 vuotta henkilöstöjohtajan tehtävissä Nokialla ennen kuin hänestä tuli Diakonissalaitoksen johtaja.

Nyt myös maakunnissa! Kuvassa Helsingin Vamoksen työntekijä Ville Koikkalainen.

Vamos laajenee Kuopioon ja Turkuun

Nuorten syrjäytymistä vähentävä Vamos-palvelumalli laajenee pääkaupunkiseudulta Kuopioon syksyllä 2014 ja Turkuun vuonna 2015. Turussa palvelua rahoittaa kaupungin ohella peliyhtiö Supercellin perustama Me-säätiö.

Maakunnissa pyritään tavoittamaan tukea tarvitsevat lapset ja nuoret niin varhain, että raskaita lastensuojelutoimenpiteitä ei tarvita. Palvelu suunnataan Turussa 12–19-vuotiaille ja Kuopiossa 16–29-vuotiaille.

Vamos on Helsingin Diakonissalaitoksen luoma toimintamalli, joka on osoittautunut tehokkaaksi pääkaupunkiseudulla. Kaksi kolmesta toimintaan osallistuneesta noin 1300 nuoresta on päässyt vuoden aikana kiinni opintoihin, työhön tai niihin valmentavaan toimintaan. Malli perustuu sosiaali-, terveys- ja koulutuspalvelujen tiiviiseen yhteistyöhön ja nuorista välittävään työotteeseen.

”Vamos laajenee, koska malli on vaikutta-

va ja se on sovellettavissa erilaisten kohde-ryhmien tarpeisiin. Vamos toimii paikallisena alustana, johon voidaan helposti liittää muiden tuottajien palveluja”, HDL:n erityisasiantuntija **Olli Alanen** kertoo.

Vamoksen toimintaa kehitetään Turussa ja Kuopiossa yhteistyössä kuntien ja paikallisten järjestöjen kanssa. Molemmat sopimukset ovat aluksi kolmevuotisia.

Kuopiossa toimintaa rahoittavat kaupunki sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Turussa puolet rahoituksesta tulee kaupungilta ja toinen puoli peliyhtiö Supercellin perustamalta Me-säätiöltä. Kyseessä on poikkeuksellisen suuri yksityinen lahjoitus julkisen hyvinvointipalvelun kehittämiseen. Kolmen vuoden jälkeen toiminta siirtyy kokonaan kaupungin rahoitettavaksi.

Mika Mäkinen

Kuva > Sakari Röyskö

Heikoimmat hallitusohjelmaan

Marraskuun lopussa käynnistyi Helsingin Diakonissalaitoksen järjestämä yhteiskuntapoliittisten keskustelujen sarja Diakoniautopiat. Utopiat keräävät yhteiskunnan kärkivaikuttajia ratkaisemaan hyvinvointivaltion polttavimpia kysymyksiä.

Kolmen keskustelun sarjassa on tarkoitus synnyttää lyhyt lista teräviä ehdotuksia, joilla autetaan seuraavan hallitusohjelman kirjoittajia laatimaan agenda hyvinvointiyhteiskunnan uudelleenkeksimiseksi.

Diakonissalaitoksen tavoitteena on löytää keinoja, joiden avulla Suomella on tulevaisuudessaakin varaa hoitaa sairaat ja kantaa vastuu kaikkein heikoimmista. Keskusteluissa pyritään varmistamaan, ettei suomalainen yhteiskunta jätä yksin narkomaania, pitkäai-

kaisasunnotonta, turvaa tarvitsevaa lasta tai eristäytyvää nuorta.

Mukaan on ilmoittautunut poliitikkoja ja muita päättäjiä, taiteilijoita, mielipidevaikuttajia, uskonnollisten yhteisöjen edustajia ja journalisteja.

Kolmetuntisissa työpajakeskusteluissa kysytään muun muassa, mitkä ovat riittävän hyvän arjen tekijät ja mitä palveluja jokainen tarvitsee? Osallistujat haastetaan pohtimaan, missä sosiaalipalveluihin uhrattu raha tuottaa tulosta ja missä ei.

Mika Mäkinen

Edellisen, keväällä 2013 järjestetyn utopiakierroksen sisällöt löytyvät verkosta, www.slideshare/diakoniautopiat

> Lyhyesti

3 x askel eteenpäin

1

PAKOLAISTEN TRAUMOJA OPITAAN TUNNISTAMAAN.

Suomeen tulee tänä vuonna 1 050 pakolaista, joista 500 Syyriasta. HDL:n Kidutettujen kuntoutuskeskus ja Oulun Diakonissalaitos käynnistivät lokakuussa koulutuksen, jossa sosiaali- ja terveysalan, koulujen ja päiväkotien työntekijät oppivat tunnistamaan pakolaisten traumoja.

2

HIRUNDO SAI IHMISOIKEUSTUNNUKSEN. HDL:n

päiväkeskus Hirundo on saanut merkittävän tunnustuksen EU:n alaiselta Euroopan talous- ja sosiaalikomitealta. Hirundo sai yhden kahdeksasta kansalaisyhteiskuntapalkinnosta tunnustuksena työstään romaninaisten ja -lasten kanssa.

3

ASUNNOTTOMIEN PALVELUT

JATKUVAT. HDL menestyi kilpailutuksessa, jossa Helsingin kaupunki päätti pitkäaikaisasunottomien tukipalvelujen ostoista neljäksi vuodeksi. HDL:n asumispalvelut jatkuvat Auroratalossa, Naisten asumisyksikössä ja Alppikulmassa. Pasilan asumisyksion toiminta päättyy HDL:n osalta vuoden vaiheessa.

Paljonko kiintiöpakolaisia Jeesus ottaisi?

Mitä Jeesus tekisi?

Johtava diakonissa Karin Strandberg pohtii tällä palstalla ajankohtaisia arvokysymyksiä.

Mitä on rohkea diakonia, johtava diakonissa Karin Strandberg?

Diakonian tehtävä on mennä sinne, missä hätä on suurin ja mihin muu apu ei ulotu. Diakonia kumpuaa ajatuksesta, että jokainen ihminen on arvokas. Jokainen on Jumalan luoma ja lunastama, ja siksi rakastamisen arvoinen. Se on helppo sanoa, mutta vaikeampi elää todeksi.

Välimeren hukkui viime kesänä yli 1 600 Eurooppaan pyrkivää pakolaista – kahden Estoniaturman verran ihmisiä. Eurooppa sulkee rajojaan, ja tänne pyritään yhä vaarallisempia reittejä pitkin.

Mitä on rohkea diakonia tässä tilanteessa?

Nämä ovat hädässä olevia ihmisiä, jotka eivät riskeeraa henkeään ilman painavaa syytä. Rohkea diakonia tarjoaisi heille aluksi ensiapua ja vaikuttaisi sitten päättäjiin niin,

että heitä kohdeltaisiin ihmisarvoisesti.

YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n mukaan maailmassa on yli 50 miljoonaa pakolaista. Pelkästään Syyriasta on paennut lähes kolme miljoonaa ihmistä, jotka odottavat leireillä pääsyä turvalliseen maahan. Suomeen otetaan 1050 kiintiöpakolaista tänä vuonna. Kuinka paljon pakolaisia Jeesus ottaisi?

Minä en hänen puolestaan voi vastata, mutta täytyy muistaa, että Raamatun kertomuksen mukaan hän ruokki 5 000 ihmistä viidellä leivällä ja kahdella kalalla. Jumala voi enemmän kuin me pysytymme ihmisjärjellä ymmärtämään.

Kun avaa sydämensä, muutakin tilaa voi löytyä. Mahdoton on joskus mahdollista. Jeesus siunasi ja jakoi. Ehkä diakonissalaitoksenkin tehtävä on siunata ja jakaa.

Elina Grundström
Kuva > Marko Turunen

> Resumé

Lobbarens oktober

Sote-reformen är en av historiens största samhällspolitiska reformer i Finland. Reformen är kopplad till enorma ekonomiska och politiska intressen. Därför är den också en av de mest lobbyade politiska nyordningar i Finlands historia. Artikeln följer arbetet av två sote-lobbyare, Mari Kamaja och Jan Erola. De betonar att det viktigaste i deras arbete är att kunna bygga argument. **Sida 8.**

Vad orsakar de fattigas övervikt?

Övervikt är vanligare bland de fattiga och lågutbildade. Den vanliga uppfattningen är att fattiga människor inte har råd till hälsosam mat. I verkligheten är till exempel rotfrukter billigare än fettbildande chips. Enligt forskare är en ohälsosam kost hellre en konsekvens av den ständiga stressen och den försvagade kontrollen över ens liv som fattigdomen orsakar. **Sida 16.**

Pisas mörka sida

Tarja Tolonen är sociolog, ungdomsforskare och Finlands första universitetslektor som har specialiserat sig i ungdomars marginalisering. "Fast de finska pisaresultaten tillhör världens högsta, har vi av någon anledning även en rekordmängd barn som behöver specialundervisning", konstaterar Tolonen. Hon lyfter fram att ungdomar behöver få personlig uppmärksamhet och omsorg. **Sida 20.**

Gunnel Stenbäck sata vuotta

Helsingin Diakonissalaitoksen toiseksi vanhin sisar, diakonissa ja valtiotieteiden lisensiaatti **Gunnel Stenbäck** täytti syyskuussa sata vuotta. Hän jäi eläkkeelle laitoksen johtajattaren tehtävästä 1977.

Stenbäck valmistui sairaanhoitajaksi 1938. Hän aloitti työuransa piirisisarena eli kiertävänä sairaanhoitajana Helsingin Hermannin alueella ja siirtyi pian Sörnäisten ruotsinkieliseen seurakuntaan, jossa toimi diakonissana vuoteen 1953 saakka.

Stenbäck on toiminut Rinnekodin ylihoitajana, sairaanhoidon opettajana, Diakoniaopiston rehtorina ja laitoksen johtajattarena. Nykyään hän asuu kodissaan Pitäjänmäellä.

Stenbäck kuvaa itseään uteliaaksi ihmiseksi, joka on aina halunnut oppia uutta. Hän aloitti akateemiset opinnot työn ohella noin 50-vuotiaana ja valmistui valtiotieteiden lisensiaatiksi 1969. Hän on matkustellut kaikissa maanosissa tutustuen hoitotyöhön ja edistäen kehitysvammatyötä.

Utelias matkaaaja. Gunnel Stenbäckkiä juhliitti Aurorasalissa 20. syyskuuta.

Stenbäck on A-sisar, joka päätti pitää vanhaan sisarkotijärjestelmään kuuluvat erityisedut ja velvollisuudet, kun järjestelmä 1959 lakkautettiin. Eläkkeelläkin hän on säilyttänyt yhteyden Diakonissalaitokseen.

Markku Niskanen

In memoriam

Diakonissa

Raija Laakko

s. 3.3.1941 k. 30.8.2014

Sisar Raija tuli oppilaaksi Diakonissalaitokselle 1960 ja vihittiin diakonissaksi 1964. Elämäntehtävänsä hän toteutti sairaalatyössä Lappeenrannassa ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirissä.

Diakonissa

Hellin Salo

s. 11.7.1924 k. 12.9.2014

Sisar Hellin tuli oppilaaksi Diakonissalaitokselle 1946, otettiin koesisareksi 1948 ja vihittiin diakonissaksi 1952. Sisar Hellin kuului niihin ”vanhan järjestelmän sisariin”, jotka antoivat koko elämänsä ja osaamisensa Diakonissalaitoksen työlle. Diakonissalaitoksen röntgenosasto oli sisar Hellinin työpaikka vuosina 1953–1984. Osastonhoitajan tehtävässä hän toimi vuodesta 1975 aina eläkkeelle

asti. Eläkkeelle jäätyään sisar Hellin toimi vuosikaudet kirkkomme suntiona. Hän oli myös museomme perustajajäsen ja toimi vuosikymmenet taitavana vapaaehtoisena museotyössä.

Diakonissa

Anja-Maija Vanhanen

s. 19.1.1948 k. 31.10.2014

Sisar Anja-Maija tuli oppilaaksi Diakonissalaitokselle 1968 ja hänet vihittiin diakonissaksi 1972. Valmistumisen jälkeen hän erikoistui kätilöksi. Elämäntyönsä hän teki SLEY:n lähettinä Keniassa.

Diakonissa

Erna Granholm

f. 26.12.1919 d. 26.4.2014

Syster Erna kom som elev till Diakonissanstalten 1948, upptogs till provsyster 1954. Sin livsgärning utförde hon i Pojo församling där hon tjänade mellan åren 1955–1982.

Diakonissa

Alice Häggblom

f. 10.12.1921 d. 19.9.2014

Syster Alice kom som elev till Diakonissanstalten 1948, blev provsyster 1950 och vigdes till diakonissa 1954. Sin livsgärning utförde hon i Sörnäs svenska församling i Helsingfors. Från denna uppgift pensionerades hon 1982.

Diakonissa

Alice Borgström

f. 14.9.1915 d. 18.9.2014

Syster Alice kom som elev till Diakonissanstalten 1942, blev provsyster 1944 och vigdes till diakonissa 1949. Efter sin examen tjänade syster Alice i Diakonissanstalens sjukhus, främst i operationssalen. År 1958 fick hon tjänst i sin hemförsamling i Sibbo. Denna uppgift förblev hon trogen ända fram till sin pensionering 1976.

JOULUNAJAN TAPAHTUMIA DIAKONISSALAITOKSEN KIRKOSSA

28.11. klo 8.00 Tule laulamaan Hoosianna kirkossa! Uruissa Sirkka-Liisa Jussila-Gripentrog.

28.11. klo 13.30 Hoosianna-hetki Alppikadun korttelin asukkaille, pastori Elina Jokipaltio, diakoni Johannes Niska-Virta, urkuri Sirkka-Liisa Jussila-Gripentrog.

10.12. klo 18.00 Fake Five -laulu-yhtyeen joulukonsertti.

11.12. klo 14.00 Diakoniaopiston kauneimmat joululaulut kirkossa, pastori Matti Mäkeläinen.

12.12. klo 8.00 Lucianeidot laulavat, tilaisuuden jälkeen he kiertävät osastoilla. (Huom pvm!)

25.12. klo 7.00 Jouluaamun jumalanpalvelus kirkossa.

Joulukahvit ja kauneimmat joululaulut Aurorasalissa. Rovasti Kirsti Aalto, musiikki Elsa ja Maija Sihvola.

> Diakonissalaitoksen kirkon osoite on Alppikatu 2.

19.-21.12. Joulurauhaan laskeutuminen, hiljaisuuden retriitti Heponiemessä. www.heponiemi.fi.

YHTEYSPÄIVÄT 2015

Sisarille ja kuraattoreille tarkoitettujen kaksikielisten yhteyspäivien 25.–26.4. Teemana: Tiedolla, taidolla ja rakkaudella – Liina Snellman ja hänen sairaanhoidon teoriansa. Tarkempi ohjelma seuraavassa *Viestissä*.

GEMENSKAPSDAGAR

25.–26.4.2015

Tema: Att vårda med hjärna, hjärta och hand – Liina Snellman och hennes sjukvårdsteori. Utförligare program i tidningen *Viesti* på nästa års sida.

Helsingin Diakonissalaitoksen Vamos on vuosien varrella löytänyt satoja oppivelvollisuusiän ylittäneitä nuoria, joilla ei ole peruskoulun päättötodistusta. Siksi Vamos Pasilaan koottiin ryhmä, jossa nuoret ovat voineet käydä koulun loppuun. Homma on toiminut hyvin, mutta nyt tämä koulu on vaarassa kuihtua kasaan rahoituksen puutteessa.

Pelastetaan Erkin peruskoulu!

HDL lahjoittaa vuoden 2014 joulukorttirahansa Erkin peruskoulun pelastamiseen. Katso kuka Erkki on ja miten myös sinä voit auttaa.
www.vamosnuoret.fi/erkinkoulu

HELSINGIN
DIAKONISSALAITOS

Herää lukemaan!

Tilaa nyt!

Jussi Förbom:
**VÄKI, VALTA
JA VIRASTO**

Miten suomalainen turvapaikkapolitiikka ja sitä ohjaavat linjaukset ovat syntyneet? Miksi politiikka on niin tiukkaa ja mikä on ollut vuonna 2008 perustetun Maahanmuuttoviraston rooli?

22€
(ovh 25€)

Heini Saraste & Matti Laitinen:
**ELÄMÄN
KYNNYKSELLÄ**

Elämän kynnyksellä kertoo yhdeksän vammaisen lapsen ja nuoren tarinan. Miltä tuntui tajuta varhain, että kuolema on mahdollinen?

22€
(ovh 25€)

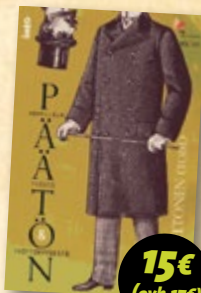
Pertti Simula:
KÄSIKIRJA IHMISELLE

Mitä on olla ihminen? Mitä onnellisuus tarkoittaa? Miten kohdata pelkoa ja vihaa? Miten kehittää yhteistyötä koulussa, työpaikalla ja ihmissuhteissa yleensä? *Käsikirja ihmiselle* sopii arjen avuksi ja virikkeeksi niin ammattilaisille kuin elämässä oppijoille.

25€
(ovh 29€)

Milla Peltonen (toim.):
PÄÄTÖN

Kiehtova läpileikkaus aikamme työelämästä. Marja Uimosen voittajanovellissa virkamies leikataan kahtia ja hän tekee kahden työntekijän työt.

15€
(ovh 17€)

Maarit Korhonen:
HERÄÄ, KOULU!

Herää, koulu! kertoo, miksi nykykoulu on muinaisjäänös ja miten sen voi palauttaa ajan tasalle. Se kokoaa tuiki-tärkeää keskustelua, jota maailmalla jo käydään.

15€
(ovh 17€)

Ville Yliaska:
TEHOKKUUDEN TOIVEUNI

1970-luvulla sotien jälkeinen talouskasvu oli länsimaissa hyytynyt. Taloutta lähdettiin elvyttämään ja hyvinvointivaltiota ryhdyttiin leikkaamaan. Ville Yliaskan tutkimus käsittelee uuden julkishallinnon taustaa ja leviämistä Suomeen viime vuosikymmeninä. Mitä tapahtui ja kuka vaikutti?

28€
(ovh 32€)

Tilaa netistä: www.intokustannus.fi tai myynti@intokustannus.fi. Hintoihin lisätään toimituskulut 3–5 €.

into

Karanteeni kertoo lähihistorian kriisistä, josta ebola-epidemia teki pelottavan ajankohtaisen. Suomen Kuvalehden päätoimittaja Ville Perna arvioi kirjan, joka oli ehdolla sekä Tieto-Finlandian että Kanava-palkinnon saajaksi.

Hanna Nikkanen, Antti Järvi: *Karanteeni, kuinka aids saapui Suomeen*. Siltala 2014.

Aids yllätti Suomen housut kintuissa

Suomi oli nykyistä paljon suljetumpi ja vielä yhtenäiskulttuurin aikaa elävä maa 1980-luvun alussa, jolloin tehtiin ensimmäiset aids-diagnoosit. Tutkivien toimittajien **Hanna Nikkasen** ja **Antti Järven** *Karanteeni* on vetävä ja monitasoinen teos, jossa aidsin tuloa Suomeen seurataan lukuisten potilastapausten kautta ja useasta eri näkökulmasta.

Sekä Tieto-Finlandia- että Kanava-palkintoehdokkaaksi valittu teos kertoo aidsin lisäksi suomalaisen yhteiskunnan kehityksestä. Kirja antaa äänen monelle alkuvuosien aids-potilaalle, joiden tarinat avaavat ikkunan myös aikaisempien vuosikymmenten moraalija sopivaisuuskäsitysten tarkasteluun.

Kasinotalouteen ja kansainvälistymiseen päättynyttä 1980-lukua pidetään suurena oven avaamisen vuosikymmenenä. Teos osoittaaakin konkreettisella tavalla, kuinka asenteet avartuivat vuosikymmenen aikana. Perille ei päästy vielä teoksen tarkasteluajankoh-

tana, mutta matka eteni.

Hanna Nikkasen ja Antti Järven *Karanteeni* saa erityisen ajankohtaisen kehityksen meneillään olevasta ebola-epidemiasta. Aidsin tapaan ebola on pelottava ja suomalaiselle valtavirralle vieraassa yhteisössä alkunsa saanut tappava tauti.

Aiheelliset ja aiheettomat pelot, väärät ja oikeat oletukset yhdistävät suhtautumista molempiin tauteihin. Nikkasen ja Järven kirja osoittaa, kuinka hakoteillä media välillä oli 1980-luvun aids- uutisoinnissaan. Samaa juurta oli Suomen ensimmäisen ja aiheettomaksi osoittautuneen ebola-epäilyn uutisoinnissa.

Karanteeni osoittaa, kuinka yhteiskunta reagoi uuteen ja vieraaseen uhkaan. Kirja kertoo missä määrin pelottavaa ilmiötä otettiin vastaan tunteella ja järjellä. Se on ajaton ja inhimillinen puheenvuoro.

Ville Perna

Kolikon kaksi puolta

Tämä muuttaa kaiken, lupaa tunnettu kanadalainen tietokirjailija ja aktivisti **Naomi Klein** samannimisessä uutuuskirjassaan *This Changes Everything*, jota ei ole vielä suomennettu.

Kirja osoittaa vakuuttavasti, että ilmastonmuutos ja köyhyys ovat saman kolikon kaksi eri puolta. Niiden perimmäinen syy on sama epäonnistunut talousjärjestelmä, joka tuottaa taloudellista eriarvoisuutta ja tekee maapalosta elinkelvottoman. Vähemmän vakuutta-

vaa on Kleinin vankka usko siihen, että ilmastonmuutos saa aikaan kansanliikkeitä, jotka kumoavat suuryhtiöiden vallan ja muuttavat kaiken.

Kirja kertoo ilmastonmuutoksesta epätavallisen vetävästi mutta sisältää myös samanlaista aktivistikielistä ja turhan pitkää vyörytystä kuin hänet aiemmat teoksensa *No Logo* ja *Shokkidoktriini*.

Silti: vahva lukusuositus.

Eliina Grundström

Naomi Klein: *This Changes Everything. Capitalism vs. the Climate*. Allen Lane 2014.

Syksyn vanhin kirjauutuus?

Helsingin Diakonissalaitoksen johtajattarena toiminut **Lina Snellman** kirjoitti 1890-luvulla käsikirjoituksen sairanhoidon opetukselta. Yli sata vuotta myöhemmin vapaaehtoiset toimittivat ja suomensivat Snellmanin tekstit. Nyt kaksikielinen *Sjukvårdsteorier I och II, att vårda med hjärna, hjärta och hand, Sairanhoidon teoria I ja II, tiedolla, taidolla ja rakkautella* on syksyn vanhimpia kirjauutuuksia.

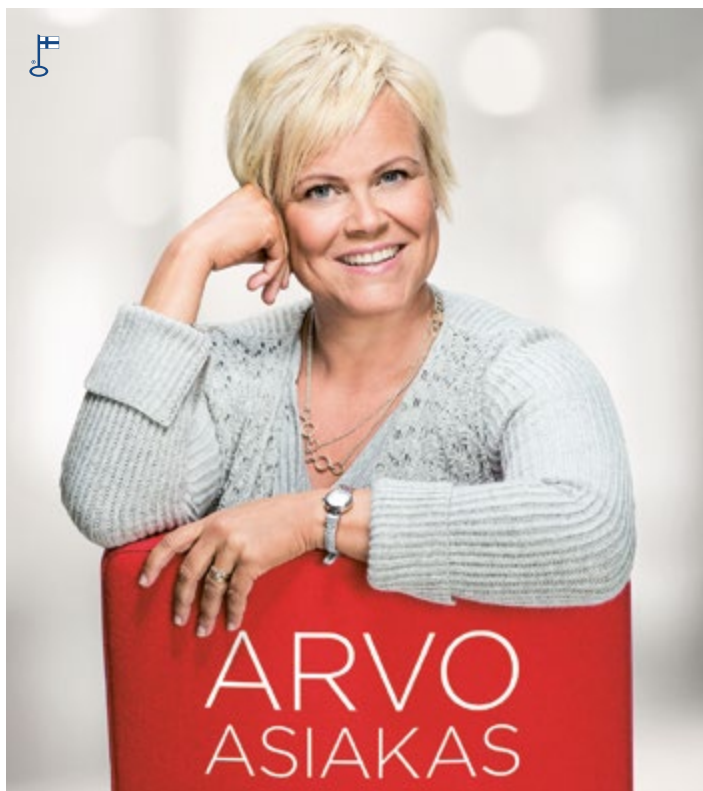
Teos luo harvinaisen näkömän 1800-luvun lopun sairaan- ja terveydenhoidon oppei-

hin. Samalla se on yllättävän ajankohtainen ja virkistävä tuulahdus keskellä monimutkaisia, median kyllästämiä terveysutopioita. Käsitellyt terveydestä ja sairaudesta eivät ole sadassa vuodessa muuttuneet niin paljon kuin luulemme. Terveystieteiden aikakaudella teos kuitenkin muistuttaa, että yksinkertaiset asiat, kuten kotiruoka, puhtaus ja estetiikka, edistävät terveyttä. Paikoin raskasta lukukemusta keventävät upeat valokuvat.

Ella Saranpää

Lina Snellman: *Sjukvårdsteorier I och II, att vårda med hjärna, hjärta och hand, Sairanhoidon teoria I ja II, tiedolla, taidolla ja rakkautella*. Diamus 2014.

ARVOSTATKO TERVEYTTÄSI?

Jokainen asiakas on meille tärkeä. Hyödyt lisäksi erityisistä palveluista, tapahtumista ja eduista, kun rekisteröidyt arvoasiakkaaksemme.

ESIMERKKEJÄ ARVOASIAKASEDUISTA

Pääset arkisin yleislääkärille jollekin lääkäri-
asemallemme 24 tunnin kuluessa. Saat neuvo-
ja ja ohjausta tarkoituksenmukaiseen hoitoon
arvoasiakkaan palvelulinjalta: 09 7750 7711
(arkisin, ppm).

Lue lisää eduista ja tule
arvoasiakkaaksemme: **diacor.fi**

VARAA AIKA DIACOR.FI TAI 09 775 0800

DIACOR
LÄHELLÄSI.

KEVÄÄN 2015 TULEVIA KOULUTUKSIA

PSYKOTERAPIAN PERUSTEET 30 op **Helsingissä maaliskuussa 2015**

Ammatillinen täydennyskoulutus, erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille, jotka haluavat lisätä psykoterapeuttista osaamistaan asiakastyössä.

DEPRESSIOKOULUN RYHMÄNOHJAAJA **Helsingissä, haku käynnissä**

Depressiokoulu on ryhmämuotoinen, masennuksen ja työuupumuksen ehkäisy- ja hoitomalli, joka perustuu strukturoituun prosessiin. Ryhmänohjaajakoulutus on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisille. Koulutus käynnistyy, kun minimiryhmäkoko täyttyy.

MIND-BODY BRIDGING -SEMINAARI JA -MENETELMÄKOULUTUS **huhtikuu 2015, Helsinki**

MBB on näyttöön perustuva, mieli-keho -yhteyttä vahvistava stressinkäsittelymenetelmä, joka soveltuu sekä oman hyvinvoinnin vahvistamiseen että työvälineeksi ammattikäyttöön.

Menetelmäkoulutuksen ensimmäinen vaihe käynnistyy MBB-seminaarilla (2 pv) huhtikuussa. Puhujana menetelmän kehittäjä, Utahin yliopiston psykiatrian professori **Stanley H. Block** (USA). Osallistuminen pelkästään seminaariin myös mahdollista.

OTA YHTEYTTÄ JA KYSY LISÄÄ!

SUOMEN MIELENTERVEYSSEURAN KOULUTUSKESKUS

Ratamestarinkatu 9, käyntiosoite Kellosilta 4, 00520 Helsinki
p. 09 4150 3600 • sähköposti info@koukes.fi • www.koukes.fi

SUOMEN
MIELEN-
TERVEYS-
SEURA

Tuubaa

Viesti saksiksi syksyn parhaat sote-sitaatit.

"Työmarkkinoiden epävarmuus on lisännyt vuokranmaksuvaikkeitä riskiä. Tämä huolestuttaa vuokranantajia, vaikka toistaiseksi maksuviiveet vuokranmaksussa ovat kasvaneet kohtalaisen vähän. Jos tilanne pahenee, hankalimmassa asemassa ovat velkarahalla toimivat asunostoajat, jotka joutuvat yleensä lyhentämään lainojaan joka kuukausi."

Vuokranantajia palvelevan Vuokratuura Oy:n mainos Helsingin Sanomissa 3.11.2014.

"Ihmisethän syö kuitenkin. Ihmisethän syö suunnilleen sen minkä ne syö. Huolimatta siitä, mitä se maksaa."

VATT:n ylijohtaja Juhana Vartiainen perustelee, miksi ruuan ALV:n korottaminen olisi hyvä tapa hankkia valtiolle rahaa. Nelonen 29.10.2014.

"Suomessa on 211 liikeloustiedettä opettavaa professoria, mutta vain yksi päätoiminen julkistalouden professori – toinen on tosin luvassa lähiaikoina."

Kauppa-lehti 2.9.2014.

Sivun kuvitukset Marko Turunen

Terveystuote, joka saa veren kiertämään

KÄRSITKÖ alhaisesta verenpaineesta? Ei hätää, hanki käsiisi uutuusjulkaisu *Hoiva&Terveys* ja johan nousee.

Hoiva&Terveys on hoiva- ja terveysbisneksen johtoportaalille suunnattu uutiskirjeen ja lehden yhdistelmä. Vaikka julkaisu ei ole ollut olemassa vuottakaan, se on aiheuttanut monta adrenaliinipiikkiä pääkaupungin sote-linnakkeissa.

H&T on juuri se syytöyhdessä, josta lähti liikkeelle uutinen, jonka mukaan Kelan pääjohtaja **Liisa Hyssälä** ajaa yksityisten terveyspalvelujen lisäämistä.

Aluksi Kelan tiililinnassa vain naureskeltiin, että joku oli ylipäänsä lukenut Kelan lausunnon. Hymy hyytyi, kun uutisankasta tuli iso juttu *Helsingin Sanomiin* ja poliittinen kuhu.

Omasta mielestään Hyssälä ei ihan tällaista ollut ehdottanut, vaan lehti oli tulkinnut Kelan sote-lausuntoa yksipuolisen kärjistävästi.

HELSINGIN Diakonissalaitoksella verenpaine nousi lokakuussa. Silloin H&T haastatteli laitoksen entistä sosiaalipalvelujen johtajaa **Paavo Voutilasta**, joka

piipahti välillä kaupungin sosiaalijohtajana ja lähti keväällä perustamaan Diakonissalaitoksen palveluille kaupallista kilpailijaa Barona Hoiva Oy:tä.

Voutilainen kehua retostelee lehdesä, että hänen yhtiönsä voi poistaa asunnottomuuden kokonaan. Samalla hän moittii Diakonissalaitoksen asumispalveluja keskitetyksi ja raskaiksi.

H&T MAKSAA noin 650 euroa vuodessa, mutta sen palkkalistoilla näyttäisi olevan vain yksi toimittaja, *Nykypäivän* päätoimittajan paikalta potkut saanut **Tapani Mäkinen**.

Herää kysymys, ajaako kokoomuksen puoluelehden ex-päätoimittaja lehdesään porvarillista piiloagenda, jonka mukaan kaikki sote-palvelut pitäisi yksityistää? Vai haluaako hän maksaa kalavelkoja entiselle työnantajalleen ja nykyiselle pääministeripuolueelle sotkemalla sote-keskustelun lopullisesti.

Mediakolumnin kirjoittaja on Helsingin sosiaalilautakunnan jäsen, joka esiintyy asemansa vuoksi nimettömänä.

"Harrastan poliittisten puolueiden keräilyä. Olen äänestänyt 14 eri puoluetta. Harmittaa vieläkin, etten ehtinyt äänestää sitä joogalentäjien puoluetta."

– VIESTINTÄKONSULTTI JAN EROLA.